

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ
З ОПТОВОГО ПОСТАЧАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21

Кесарелі Аліна Михайлівна

(підпис)

Керівник:

к.е.н., доцент

Талах Тетяна Анатоліївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 2024 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права
Кафедра обліку і аудиту
Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування
Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА
«___» _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

КЕСАРЕЛІ Аліні Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств з постачання сільськогосподарської техніки
Керівник роботи: Талах Тетяна Анатоліївна к.е.н., доцент
затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року № 470/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 06 грудня 2024 року
3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань аналізу за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2021-2023 роки.
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1.1. Економічна сутність фінансового стану підприємства: ретроспектива наукових поглядів
- 1.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення як інструмент оцінки фінансового стану підприємства
- 1.3. Особливості методики аналізу фінансового стану підприємства оптової торгівлі

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ

- 2.1. Оцінка сучасного галузевого розвитку підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою
- 2.2. Оцінка фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою
- 2.3. Факторний аналіз для формування управлінських рішень з покращення фінансового стану підприємства

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Визначення сутності поняття «фінансовий стан» в нормативно-правових документах та в науковій літературі
4. Нормативно-законодавча інформація проведення оцінки фінансового стану підприємства
5. Динаміка кількості діючих підприємств з оптової торгівлі сільськогосподарських машин й устаткуванням України, в тому числі ФОП за 2010-2023 роки, одиниць
6. Динаміка обсягу реалізації продукції підприємствами оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, млн грн
7. Динаміка основних економічних показників діяльності ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки
8. Динаміка формування фінансового результату «ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки
9. Динаміка показників структури фінансових ресурсів та ліквідності «ПП «Волиньагротех»
10. Динаміка показників ділової активності ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки
11. Динаміка показників захищеності капіталу підприємства та ефективності його використання на ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки
12. Тестова анкета експрес-діагностики фінансового стану ПП «Волиньагротех»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Талах Т.А., доцент		
Розділ 2	Талах Т.А., доцент		
Розділ 3	Талах Т.А., доцент		
Нормоконтроль	Писаренко Т.М., доцент		
Консультант з ЕОМ	Талах Т.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 19 вересня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 19.09.2023 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної теми	до 21.12.2023 р.	
3	Розділ 1	до 05.03.2024 р.	
4	Розділ 2	до 27.06.2024 р.	
5	Розділ 3	до 01.11.2024 р.	
6	Висновки	до 12.11.2024 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 15.11.2024 р.	
8	Формування додатків	до 19.11.2024 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 22.11.2024 р.	
10	Нормоконтроль	до 26.11.2024 р.	
12	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 04.12.2024 р.	
13	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 06.12.2024 р.	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Кесарелі А.М.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Талах Т.А.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кесарелі А.М. Аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств з постачання сільськогосподарської техніки. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024. 98 с.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі визначено наукове надбання з питань економічної сутності поняття «фінансовий стан підприємства», та «аналітичне забезпечення» його оцінки, а також особливості методики аналізу фінансового стану підприємства оптової торгівлі сільськогосподарською технікою.

У другому розділі проведено макроекономічний аналіз стану підприємств оптової торгівлі, в тому числі сільськогосподарських машин і устаткування. Проведена загальна характеристика господарської діяльності підприємства з оптової торгівлі сільськогосподарською технікою, а також його фінансового стану з розрахунком впливу факторів на рівень показників, що характеризують фінансовий стан підприємства.

У третьому розділі надано рекомендації, щодо удосконалення аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства оптової торгівлі з метою формування управлінської звітності.

Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці. Робота містить 9 таблиць, 15 рисунків, перелік джерел посилання із 45 найменування та 13 додатків.

Ключові слова: аналіз, методика, аналітичне забезпечення, оцінка, баланс, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність, прибутковість, рентабельність.

ANNOTATION

Kesareli A.M. Analytical support of the financial condition a assessments' in the wholesale enterprises supply of agricultural machinery. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024. 98 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources, and appendices.

In the first chapter, the scientific heritage on the issues of the economic essence of the concept of «financial condition of the enterprise» and «analytical support» of its assessment, as well as the peculiarities of the methodology of analyzing the financial condition of the enterprise of wholesale trade in agricultural machinery are defined.

In the second chapter, a macroeconomic analysis of the state of wholesale trade enterprises, including agricultural machinery and equipment, was carried out. The general description of the economic activity of the enterprise for wholesale trade in agricultural machinery, as well as its financial condition, with the calculation of the influence of factors on the level of indicators characterizing the financial condition of the enterprise, was carried out.

In the third section, recommendations are provided for improving the analytical support for assessing the financial condition of a wholesale trade enterprise for the purpose of forming management reporting.

The main content of the work is laid out on 71 pages. The work contains 9 tables, 15 figures, a list of reference sources with 45 titles and 13 appendices.

Keywords: analysis, methodology, analytical support, assessment. balance sheet, liquidity, financial stability, business activity, profitability, profitability.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КВЕД	–	Класифікація видів економічної діяльності
МСФЗ	–	Міжнародні стандарти фінансової звітності
НП(С)БО	–	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ПП	–	Приватне підприємство
ПДВ		Податок на додану вартість
П(С)БО	–	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку
с/г	–	Сільське господарство
ФОП	–	Фізична особа підприємець

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	13
1.1. Економічна сутність фінансового стану підприємства: ретроспектива наукових поглядів	13
1.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення як інструмент оцінки фінансового стану підприємства	20
1.3. Особливості методики аналізу фінансового стану підприємства оптової торгівлі	26
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ	32
2.1. Оцінка сучасного галузевого розвитку підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою	32
2.2. Оцінка фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою	40
2.3. Факторний аналіз для формування управлінських рішень з покращення фінансового стану підприємства	53
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ	59
Висновки до розділу 3	68
ВИСНОВКИ	70
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	72
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день дуже важливо для будь якого підприємства утримувати свої позиції на ринку. В умовах повномасштабної війни РФ на території України кожне підприємство змушене підлаштовуватися під ці умови і виживати. Торгівля завжди була в авангарді економіки держави. За рахунок неї економічні процеси не припиняються і наповнюється бюджет. Торгівля на даний час забезпечує 10 % всіх податкових надходжень до бюджету України. Проте існують певні проблеми в аналітичному забезпеченні оцінки фінансового стану підприємства. Відсутність автоматизованого обліку на деяких підприємствах, веде за собою уповільнення обробки та систематизації інформації для аналізу, а також відсутність фінансового контролю і планування веде за собою поверхневий аналіз даних; відсутність спеціальних фахівців з економічного, в тому числі фінансового аналізу не дозволяє в повній мірі провести оцінку фінансового стану підприємства. Тому, вивчення фінансового стану підприємств торгівлі є актуальним не тільки сьогодні.

Проблемами аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства займалися велике коло науковців, серед яких Д. Базюк, С. Бегун, Ю. Гавриленко, Т. Гуренко, О. Добровольська, Н. Захарова, М. Заюкова, І. Івашкевич, А. Ковальчук, Ю. Ковтуненко, Н. Коломієць, О. Коломієць, П. Нагорний, О. Насібова, В. Павліченко, М. Рондова, І. Свідерська, Т. Талах, В. Чепка, О. Яцух, та інші вчені.

Вивчення наукової та спеціальної літератури за темою дослідження дало змогу з'ясувати погляди науковців на економічну суть поняття «фінансовий стан» та «аналітичне забезпечення», а також методика аналізу фінансового стану підприємств оптової торгівлі, систему показників, що характеризують фінансовий стан підприємства в цілому та торговельного, зокрема.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до тематики науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету за темою «Розвиток обліково-

аналітичного забезпечення формування та контролю звітних показників суб'єктів господарювання.» (№ д/р: 0123U100955) на 2023-2025 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних аспектів аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Для досягнення мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

- вивчити наукову думку з питань економічної сутності поняття «фінансовий стан» підприємства;
- провести аналіз наукових джерел інформації щодо сутності «аналітичне забезпечення» та з'ясувати і вивчити його складові;
- дослідити галузеві особливості методики проведення аналізу підприємств оптової торгівлі, в тому числі їх фінансового стану;
- проаналізувати основні показники розвитку підприємств оптової торгівлі, в тому числі сільськогосподарською технікою;
- проаналізувати майновий стан підприємства оптової торгівлі, показники фінансової стійкості, ліквідності балансу, ділової активності та прибутковості;
- провести факторний аналіз основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства оптової торгівлі та з'ясувати резерви його покращення;
- запропонувати шляхи удосконалення методики та організації аналізу фінансового стану підприємства оптової торгівлі.

Об'єктом дослідження є система аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Поглиблені дослідження здійснено на прикладі ПП «Волиньагротех».

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних, практичних і організаційних питань з аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Методичну основу кваліфікаційної роботи магістра становить системний підхід до оцінки фінансового стану підприємства: прийоми абстрактно-логічного методу (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння,

групування, визначення середніх величин), методи факторного аналізу, методи узагальнення та систематизації, графічний метод.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, матеріали періодичних видань і наукових конференцій, статистичні дані досліджуваного виду економічної діяльності, дані фінансової звітності підприємства оптової торгівлі сільськогосподарською технікою, а також результати власних досліджень та розрахунків

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вивченні та поглибленні теоретичних та методичних засад питань аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства та удосконаленні методики і організації його аналізу для підприємств оптової торгівлі. Основні наукові результати, що характеризують наукову новизну й особистий внесок автора:

набули подальшого розвитку:

- методичні підходи до проведення експрес-діагностики фінансового стану підприємства за центрами фінансової відповідальності з врахуванням фаз міграції капіталу підприємства;
- методичні підходи щодо визначення показників ефективності використання власного капіталу підприємства (коефіцієнта захисту власного капіталу, коефіцієнта захисту зареєстрованого капіталу, коефіцієнту ризику втрати власного капіталу, коефіцієнту розвитку підприємства на основі самофінансування) та їх впливу на фінансовий стан підприємства;
- етапи організації аналізу фінансового стану підприємств оптової торгівлі за напрямками його проведення: експрес-аналіз (експрес-діагностика), поглиблений фінансовий аналіз (комплексний), факторний аналіз (кількісний розрахунок впливу факторів на результативні показники), прогнозування (визначення показників, що характеризують фінансовий стан на перспективу);
- організаційні аспекти аналізу у формі заповнення тестової анкети визначення фінансового стану підприємства для експрес-діагностики.

Практичне значення одержаних результатів. Рекомендації щодо методики та організації аналітичного забезпечення фінансового стану підприємств оптової торгівлі, використані в практичній діяльності ПП «Волиньагротех», що зазначено у рецензії організації.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерського дослідження обговорювалися та отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях різних рівнів: Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2024 р.), Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (29-30 травня 2024 року) та XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки» (м. Луцьк, 02 листопада 2024 р).

Публікації. Результати магістерського дослідження викладено у 3 наукових працях загальним обсягом 0,59 друк. арк., зокрема, 3 тези – у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура роботи Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок друкованого тексту, в тому числі 9 таблиці і 15 рисунків. Робота містить 13 додатків на 20 сторінках, перелік джерел посилань включає 45 найменувань на 6 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано наукову новизну отриманих результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства та його інформаційно-аналітичного забезпечення» розглянуто наукові погляди на економічну сутність поняття «фінансовий стан підприємства», а також «аналітичне забезпечення». Досліджено наукову думку з питання складових елементів аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, його методики та її особливостей для підприємств оптової торгівлі.

У другому розділі «Оцінка фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою» Проведено огляд основних тенденцій розвитку підприємств оптової торгівлі в цілому, в тому числі торгівлі сільськогосподарською технікою. На прикладі ПП «Волиньагротех» проведено оцінку фінансового стану підприємства. Вивчено динаміку, тенденції зміни показників, що характеризують фінансовий стан підприємства та проведено детермінований факторний аналіз основних показників.

У третьому розділі «Формування управлінської звітності на основі удосконалення аналітичного інструментарію оцінки фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою» наведено пропозиції по розширенню системи показників, які характеризують майновий стан та склад і структуру власного капіталу підприємства, а також організацію проведення оцінки фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1. Економічна сутність фінансового стану підприємства: ретроспектива наукових поглядів

Фінансовий стан підприємства є індикатором фінансово-господарської діяльності кожного підприємства. За результатами проведення зовнішнього аналізу фінансового стану можна робити висновок про платоспроможність підприємства, про його ліквідність, фінансову стійкість (автономність), кредитоспроможність та ділову активність. За результатами внутрішнього фінансового аналізу підприємство самостійно може встановити напрямки розвитку підприємства, його майновий стан, прибутковість та провести прогнозування основних показників господарської діяльності. Проте, перш ніж проводити будь-які розрахунки показників, що характеризують фінансовий стан підприємства необхідно з'ясувати економічну сутність поняття «фінансовий стан» та визначити ключові напрямки проведення дослідження.

Провівши ретроспективу наукових досліджень з економічної сутності поняття «фінансовий стан підприємства» ми з'ясували, що погляди науковців не однозначні і їх можна об'єднати в групи.

О.В. Насібова та І.О. Івашкевич зазначають, що «фінансовий стан – комплексне поняття, яке відображає якісний бік виробничої та фінансової діяльності, що свідчить про ефективне розміщення фінансових ресурсів. Також є показником конкурентоздатності та можливості виконати свої боргові зобов'язання» [1].

І.О. Бланк підтримує думку попередніх науковців в тому, що розглядає фінансовий стан підприємства з точки зору складу, стану та ефективності

використання майна підприємства та його капіталі. Він стверджує, що «фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих елементів активів і пасивів підприємства, а також рівень ефективності їх використання» [2].

Аналогічне твердження і у колективу авторів під загальною редакцією Л.Л. Ковальської та І.В. Кривов'язюка, які розглядають «фінансовий стан підприємства як сутнісну характеристику його діяльності в певний період, яка визначає реальну та потенційну можливість суб'єкта господарювання забезпечувати достатній рівень фінансування виробничо-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.» [3, с. 535].

Г.В. Савицька зазначає, що «фінансовий стан підприємства як економічна категорія відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [4].

Н. Коломієць, В. Павличенко та О. Коломієць уточнюють, що «фінансовий стан – це здатність (спроможність) підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю» [5, с. 224]. Отже, науковці звертають свою увагу на забезпеченість та ефективність використання ресурсів підприємства, зокрема, фінансовими.

Таким чином, низка науковців схиляється до того, що фінансовий стан підприємства слід розглядати через призму активу і пасиву балансу підприємства, його майна і капіталу, збалансованості їх елементів та ефективності використання ресурсного потенціалу.

Інша група науковців розглядає фінансовий стан підприємства як комплексне поняття, яке включає вивчення не тільки балансу підприємства, а і взаємовідносин підприємства та зовнішніх користувачів інформації. Таких як інвестори, конкуренти, кредитні організації тощо.

Автори В.В. Сокурєнко, Д.В. Швець, С.М. Бортник, С.О. Ткаченко стверджують, що «фінансовий стан – це комплексне поняття, яке є результатом

взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [6].

Підтримують думку і автори П.Д. Нагорний, Д.С. Базюк, які зазначають, що «фінансовий стан підприємства, комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів, характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [7, с. 37]. А також автор С. Бегун, яка стверджує, що «фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, яке відображає якісний бік господарської діяльності. Фінансовий стан виступає результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин і свідчить про наявність і використання ресурсів підприємства» [8].

На думку авторів словника економіста та підприємця А.М. Туренко, І.А. Дмитрієва, О.С. Іванілова, І.Ю. Шевченка «фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в ньому фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами» [9].

Узагальнюють інформацію В.В. Чепка, І.М. Свідерська, Ю.О. Гавриленко зазначаючи, що «фінансовий стан підприємства — це система фінансових відносин, що визначається сукупністю виробничо-господарських факторів та характеризується комплексом показників, що відображають наявність, ефективність розміщення й використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, а також його конкурентоспроможність та здатність підприємства фінансувати свою діяльність» [10].

Ретроспективне дослідження економічної думки показало, що частина науковців розглядають фінансовий стан підприємства через призму показників. Так, С.Л. Яблочников, О.А. Жукова, О.В. Борсолук зазначають, що «фінансовий

стан підприємства визначається сукупністю показників, які відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів» [11].

О.В. Коваленко, А.О. Лихойванова стверджують, що «фінансовий стан являє собою сукупність показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів» [12]. На нашу думку це визначення не в повній мірі характеризує фінансовий стани підприємства, зосереджуючи увагу лише на показниках і ресурсах.

Автор О.О. Сосновська у своїй праці також зосереджує увагу на показниках, що характеризують фінансовий стан підприємства і вказує, що «фінансовий стан підприємства характеризується певною системою показників, які базуються на відносних показниках координації та розподілу, проте треба брати до уваги, що рівень або значення вказаних показників є похідними величинами, які залежать від структури активів та капіталу підприємства, обумовлених ефективністю використання останнього» [13].

М. Заюкова, А. Ковальчук визначаючи фінансовий стан підприємства, звертають свою увагу на показники, зобов'язання, і конкурентоспроможність підприємства: «... фінансовий стан – це одна із найважливіших характеристик економічної діяльності кожного підприємства як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі, яка знаходить своє відображення у комплексі показників щодо конкурентоспроможності підприємства, рентабельності виробництва, комерційного розрахунку (основи стабільної роботи підприємства) й виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком й іншими установами, фінансової стійкості та спроможності підприємства фінансувати свою діяльність» [14]. Таким чином, автори зосереджують увагу на показниках фінансового стану підприємства, на їх взаємозв'язок, на взаємовідносини між зовнішніми користувачами результатів фінансового аналізу. Поєднання цих всіх елементів дає загальне уявлення про економічну сутність поняття «фінансовий стан підприємства» і узагальнює думку науковців щодо даної дефініції.

Автори Г.І. Грицаєнко, М.І. Грицаєнко зазначають, що «фінансовий стан підприємства – це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним» [15].

М.І. Колосінська, С.В. Бойда, О.О. Семенко розуміють під «фінансовим станом підприємства показник його фінансової конкурентоздатності, тобто платоспроможності, кредитоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами» [16, с. 380]. Таким чином, автори зосереджує увагу на показниках, що характеризують фінансовий стан підприємства та вказують партнерам і інвесторам на індикатори співпраці.

Науковці О. Циганова та І. Мурашко подають власне визначення досліджуваної дефініції: «фінансовий аналіз як сукупності методичних прийомів та спеціальних знань, що використовуються в процесі дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, фінансового стану підприємств, їх фінансових ресурсів і причинно-наслідкових зв'язків у динаміці з метою оцінки життєвого стану та перспектив розвитку підприємства» [17].

Таким чином, можна виділити кластери, які характеризують економічну сутність поняття «фінансовий стан підприємства». Поділяємо погляд О.О. Яцух і Н.Ю. Захарової, що думку науковців можна згрупувати у п'ять підходів.

- «як збалансоване співвідношення оборотних і необоротних активів і джерел їх фінансування, а також ефективність їх використання на певний момент часу;
- як комплексне поняття з цілим рядом характеристик складових фінансових відносин підприємства;
- як економічна категорія, що характеризує стан і кругообіг капіталу підприємства та його спроможність до розвитку;
- як систему показників, що характеризують здатність підприємства реалізувати свою діяльність;

- як спроможність підприємства вести господарську діяльність» [18, с. 174].

Провівши ретроспективне дослідження економічної думки щодо підходів і економічної сутності поняття «фінансовий стан підприємства» було систематизовано інформацію у додатку А.

Отже, на нашу думку узагальнює всі наукові напрямки щодо економічної сутності поняття «фінансовий стан підприємства» автори О.В. Добровольська, М.А. Рондова. Вони вказують, що «фінансовий стан підприємства – це об’єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним. Дана дефініція підкреслює роль фінансового стану підприємства у процесі управління його господарською діяльністю з врахуванням часового лагу» [22, с. 656].

Слід відмітити, що економічна суть поняття «фінансовий стан підприємства» характеризується і на рівні нормативно-законодавчого регулювання. Визначення фінансового стану в нормативних документах представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Визначення поняття «фінансовий аналіз» в нормативно-законодавчих документах

Нормативно-законодавчий документ	Визначення сутності
1	2
«Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [19].	«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів»[19].
«Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [29].	«Фінансовий стан _ сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства» [29].

Продовження таблиці 1.1

1	2
«Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств або організацій Державної податкової адміністрації України» [30] (лист № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р.).	«фінансове положення (стан) – це комплексне поняття, що відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито- і податкоспроможність, і характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату» [30].
Фонд державного майна України.	«фінансовий аналіз діяльності підприємства – комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової) звітності» [30].
«Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій» [31].	«Фінансовий аналіз – оцінка результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства – платоспроможним (неплатоспроможним)» [31].

Кожне визначення має свої переваги і недоліки. В документах не вказується, які саме ресурси підлягають аналізу, обмежується дослідження лише визначенням кредито – і податкоспроможністю підприємства.

Підтримуємо думку, що під час вивчення фінансового стану підприємства досліджується система показників, розраховується позитивний або негативний вплив факторів на результативні показники, які відображають наявність, рух і ефективність використання ресурсів підприємства.

Ретроспективний аналіз наукових статей щодо визначення поняття «фінансовий стан» підприємства представлено в додатку Б. Особисті наукові дослідження представлені у матеріалах Міжнародної конференції [32].

1.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення як інструмент оцінки фінансового стану підприємства

Важливою умовою під час оцінки фінансового стану підприємства є володіння достовірною інформацією для його проведення, наявністю і володінням методикою проведення фінансового аналізу та наявністю організаційної системи проведення фінансового аналізу на підприємстві тобто, наявністю аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану об'єкта господарювання.

Провівши дослідження наукових джерел було з'ясовано, що термін «аналітичне забезпечення» науковцями трактується по різному. Так, професор П.Р. Пуцентейло стверджує, що «Аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення управління підприємством, якою займається економічний аналіз. Тобто, економічний аналіз є інструментом створення системи аналітичного забезпечення» [33]. Отже, аналітичне забезпечення базується на інформаційній складовій, яку забезпечує бухгалтерський облік і використовує її в аналітичних розрахунках для оцінки фінансового стану підприємства. Аналітичне забезпечення передбачає систему, в якій проходить збір, обробка даних на основі методики фінансового аналізу та оцінка результатів проведених досліджень. Крім того науковець зазначає, що «аналітичне забезпечення застосовується для визначення якісного стану облікових і аналітичних процесів, які є необхідними, для задоволення інформаційних потреб керівників і достатніми для прийняття управлінських рішень» [33]. Тим самим стверджує, що результати проведеного аналізу фінансового стану використовуються в цілях управління.

На думку професора Г.В. Кошельок «аналітичне забезпечення – це методи, прийоми обробки та аналізу отриманої інформації про фінансовий стан підприємства. Формування даної компоненти реалізується за допомогою окремих видів аналізу: стратегічного, атрибутивного, операційного, порівняльного, фінансово-економічного, функціонально- вартісного» [34].

Ми погоджуємося з думкою науковців, які стверджують, що «аналітична система забезпечує кількісну та якісну оцінку змін, що відбуваються в керованому об'єкті. Вона дозволяє вчасно побачити тенденції розвитку як небажаних, так і прогресивних явищ» [35].

Автори Н. Бірченко, С. Руденко, А. Ряснянська стверджують, що «аналітичну систему доцільно розглядати як сукупність елементів, які взаємодіють між собою і дозволяють здійснювати збір, обробку, реєстрацію та аналіз всіх видів інформації, що надходить із зовнішніх та внутрішніх джерел» [36]. На нашу думку, в даному визначенні вказується тільки інформаційна складова аналітичного забезпечення, а методиці аналізу, висновкам, які обґрунтовують і узагальнюють результати аналізу, а також дають рекомендації управлінському персоналу не приділена увага.

Н.Ю. Єршова визначає, що «аналітичне забезпечення – це інтегрована система, що включає аналіз (фінансовий, управлінський, стратегічний) діяльності підприємства в розрізі бізнес-процесів і центрів відповідальності з метою прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення виробництва, зниження витрат і підвищення ефективності використання ресурсів для забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства» [37]. Тобто, аналітичне забезпечення слід розглядати як інструмент для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень.

У своїй публікації П. Р. Пуцентейло та О.О. Гуменюк стверджують, що «аналітичне забезпечення – це система збору даних, що передбачає групування інформації в потрібному розрізі для потреб управління, складання бухгалтерської і аналітичної звітності. При цьому аналітичні процедури дають змогу деталізувати відомості про об'єкт в грошовому і (або) натуральному вимірнику» [38]. Вчені доповнюють своє визначення, конкретизуючи, що «аналітичне забезпечення діяльності підприємства є цілеспрямованою організованою діяльністю осіб, відповідальних за збір, обробку та аналіз внутрішньої і зовнішньої інформації, що є необхідною для управління

підприємством» [38]. Ми погоджуємося із цим визначення, оскільки воно включає в себе не тільки інформаційну і методичну складову аналітичного забезпечення, а і організаційну.

Таким чином, до аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства входить три складових:

- інформаційна;
- методична;
- організаційна.

До інформаційної складової відносять фінансову і нефінансову інформацію, яку можна умовно поділити на три рівні. До першого рівня відносять інформацію нормативно-законодавчого рівня. Тобто, це положення, методичні рекомендації на рівні Міністерства, Агенцій, а також організаційно-методична документація підприємства. Для проведення аналізу фінансового стану підприємства необхідно керуватися такими документами (рис. 1.1).

До інформації другого рівня відносять дані бухгалтерського обліку (управлінського, фінансового) та звітності (фінансової, податкової та статистичної). Інформаційні дані цієї групи займають найбільшу частку в інформаційній складовій аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. За допомогою фінансової звітності підприємства можна оцінити не тільки фінансовий стан підприємства, а і зробити прогноз показників, надати рекомендації партнерам та інвесторам підприємства. На основі даних бухгалтерського обліку можна провести більш глибокий аналіз показників, згрупувавши їх, визначивши середні величини, проаналізувавши їх склад і структуру.

До інформаційних ресурсів третьої групи відносять дані необлікової інформації, до якої відносять дані виробничих, технічних, маркетингових, контрольних, аудиторських, інвестиційних та інших звітах.

Інформація формується із різних джерел, тому вона повинна відповідати певним вимогам і принципам:

Рисунок 1.1 Нормативно-законодавча інформація проведення оцінки фінансового стану підприємства

– об’єктивність – відображення відомостей (інформації) про фінансовий стан підприємства на поточний момент та прогностні значення показників на перспективу;

– своєчасність – надходження інформації до управлінського персоналу найшвидше, тобто в момент відображення інформації в управлінській та фінансовій звітності;

– аналітичність – відповідність інформації управлінським потребам, з деталізацією показників, їх аналітичною обробкою і оцінкою;

– релевантність – точність інформації для прийняття управлінських рішень.

Наступним складовим елементом аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства є методичний, тобто методика проведення

аналізу фінансового стану. З точки зору Т.О. Гуренко вона складається з таких елементів:

- «статистичні методи (зведення, групування, відносні величини, середні величини, метод вибірки, індексний метод, кореляційно-регресійний аналіз);
- фінансовий аналіз (показники аналізу фінансового стану підприємства, фінансової стійкості підприємства, аналіз платоспроможності та ліквідності, ділової активності та ін.);
- SWOT-аналіз – визначення слабких і сильних сторін підприємства, його можливостей і загроз;
- оцінка ризиків основних господарських процесів: постачання, виробництво, реалізація, оцінка шляхів їх виникнення та зменшення» [39].

Ми погоджуємося з думкою науковця і вважаємо, що під час аналізу фінансового стану підприємства необхідно застосовувати статистичні методи дослідження, традиційні для економічного аналізу, а також прийоми факторного аналізу та пошуку резервів покращення фінансового стану підприємства. Основні методичні прийоми аналітичного забезпечення як інструментарію оцінки фінансового стану підприємства представлено в додатку В.

Аналіз фінансового стану підприємства проходить декілька етапів:

- горизонтальний та вертикальний аналіз Балансу підприємства;
- аналіз майна підприємства;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз прибутковості та показників рентабельності;
- аналіз ділової активності підприємства.

Методика проведення аналізу фінансового стану включає в себе горизонтальний та вертикальний аналіз майна підприємства та джерел його утворення, а також структурний аналіз всіх складових активу і пасиву балансу. Разом з цим проводиться аналіз стану майна підприємства за допомогою таких показників: частка активної частини основних засобів у загальній їх вартості,

коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт придатності основних засобів до виробничого процесу, коефіцієнт оновлення і вибуття основних засобів.

На наступному етапі аналізу розраховують вартість власного оборотного капіталу та робочого капіталу підприємства, а також вивчають структуру фінансових ресурсів підприємства за допомогою розрахунку коефіцієнтів фінансової незалежності (коефіцієнт автономії), коефіцієнт фінансової залежності (частка позикового капіталу у валюті балансу), коефіцієнт фінансового ризику (левериджу або плече фінансового важеля).

Під час вивчення фінансового стану підприємства досліджують показники ліквідності активів, ліквідності балансу та ліквідності підприємства. Ліквідність підприємства характеризується коефіцієнтами абсолютної, поточної (швидкої) ліквідності та коефіцієнтом загальної ліквідності, кожен з яких характеризує рівень покриття короткострокової заборгованості за платежами за окремий період часу та за допомогою різних елементів оборотних активів підприємства.

Аналіз оцінки прибутковості та показників рентабельності відбувається за допомогою розрахунку показників прибутковості інвестицій, прибутковості власного капіталу, а також рентабельності продажів, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу та продукції. Показники характеризують рівень прибутку на 1 грн вкладених коштів у витрати підприємства.

Наступною системою показників, що характеризують фінансовий стан підприємства є показники ділової активності. До них відносять показники обіговості активів, оборотних активів, запасів, кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства, а також показники ефективності використання ресурсів підприємства – фондівіддача, продуктивність праці.

Окремим елементом (етапом) оцінки фінансового стану підприємства є факторний аналіз показників, що його характеризують. Він дозволяє встановити рівень впливу як позитивних так і негативних факторів на зміну показників та виявити розмір резервів покращення фінансового стану підприємства.

Аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства включає в себе елементи організації аналітичних процедур, оскільки аналітична система

забезпечує інформацію для прийняття управлінських рішень і реалізацію основних функцій управління, в тому числі планування і контролю.

Організація економічного аналізу відбувається за такими етапами:

1) підготовчий етап. Він включає організаційно-технічні заходи по проведенню аналізу: формулювання мети, складання плану та програми аналізу, підбір об'єктів, суб'єктів, методики і прийомів проведення аналізу; формування системи показників; матеріально-технічне забезпечення;

2) основний (аналітичний) етап. Цей етап включає в себе збір, перевірку та опрацювання інформації (статистичне опрацювання, порівняльний аналіз, оцінка стану та ефективності господарської діяльності); факторний аналіз; визначення розміру резервів підвищення ефективності господарювання; прогнозування показників;

3) заключний етап. На цьому етапі проводиться апробація результатів аналітичних досліджень; коригування методики і системи показників; поширення інформації; отримання зворотного зв'язку; прийняття управлінського рішення.

Таким чином, аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства – це комплекс процедур, які об'єднані в єдину систему для задоволення інформаційних та аналітичних потреб користувачів шляхом опрацювання первинної інформації в узагальнюючу у відповідності з метою, завданнями фінансового аналізу, нормативним, методичним та організаційним забезпеченням.

1.3. Особливості методики аналізу фінансового стану підприємства оптової торгівлі

Торгівельна діяльність може здійснюватися як реалізація продукції власного виробництва, так і реалізація товарів, придбаних на стороні або на основі комісійної торгівлі. Вона може здійснюватися як система фірмової

торгівлі (фірмова сітка магазинів та інших торгових об'єктів) і на основі договорів з підприємствами кооперативної або комісійної торгівлі.

До основних завдань аналізу торговельних підприємств відносять:

- 1) визначення необхідності та доцільності здійснення торговельної діяльності підприємства;
- 2) аналіз товарних запасів та розробка напрямів прискорення обіговості товарних запасів;
- 3) аналіз собівартості (витрат обігу) і пошук резервів її скорочення;
- 4) обґрунтованість завдань з товарообігу з визначенням обсягу і структури товарообігу;
- 5) аналіз обґрунтованості завдань за доходами та фінансовими результатами торговельної діяльності і визначення втрачених можливостей і вигоди або резервів підвищення рівня фінансових результатів торговельної діяльності;
- 6) аналіз фінансового стану торговельного підприємства та пошук напрямів його зміцнення.

Для оцінки фінансового стану торговельного підприємства використовують дані фінансової його звітності: ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (сукупні доходи)», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 4 «Звіт про власний капітал», «Примітки до фінансових звітів».

Особливістю фінансової звітності торговельного підприємства є наповненість балансових статей, що відрізняє її від звітності підприємства промисловості чи будь якого іншого виду економічної діяльності. Так, наприклад у складі активів підприємства, а саме оборотних активів буде переважати частка статті «Товари» (ряд. 1104), частка необоротних активів займає не значну частину. У складі оборотних активів відсутня стаття «Незавершене виробництво» (ряд. 1102), якщо торговельне підприємство займається виключно торгівлею. Відсутня і стаття «Готова продукція» (ряд. 1103).

Особливість торговельної діяльності відбивається і у ф. № 2 «Звіт про фінансові результати». Хоча назва статей не змінюється, але змінюється їх суть і економічна категорія. Так, для торговельного підприємства різниця між чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг) і собівартістю реалізованих товарів носить назву «торгівельна націнка». Чистий дохід – «ціна закупівлі (без ПДВ)», а собівартість реалізації – «ціна закупівлі товарів (без ПДВ)».

Собівартість реалізованих товарів (ціна закупівлі) займаю велику частку у витратах торговельного підприємства, тому такі підприємства потребують короткострокових кредитів, що відображається в пасиві балансу підприємства.

Діяльність торговельного підприємства складається із операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що можна спостерігати за статтями ф. № 2.

Оптова торгівля – це особлива форма зв'язку, через який товари із сфери виробництва надходять у сферу обігу. При цьому, на відміну від роздрібною торгівлі, товари у ході оптової реалізації переходять безпосередньо від продавця до покупця. Завданнями аналізу оптової торгівлі є вивчення і прогнозування купівельного попиту; розроблення заявок і замовлень, укладання договорів про постачання товару та інше.

Важливе значення під час проведення аналізу є визначення відносних показників динаміки оптового товарообігу з використанням індексу інфляції, а також розрахунок індексу цін на товари, що реалізуються і порівнянням його з індексами цін на інші товари у співставній групі товарів.

Фінансовий стан торговельного підприємства характеризується наявністю власних оборотних засобів, їх розміщенням у господарстві, розміром банківського кредиту, дотриманням умов його повернення, раціональним використанням власних і позикових коштів. Головним завданням аналізу є визначення фінансового стану торговельного підприємства і розробити заходи щодо прискорення оборотності оборотних активів і підвищення ефективності їх використання, підвищення рентабельності, зміцнення платоспроможності підприємства.

Особливу увагу під час аналізу фінансового стану торговельного підприємства приділяють аналізу прибутковості та показникам рентабельності. В торговельній роботі використовують показники рентабельності, які розраховуються відношенням чистого прибутку до товарообігу, витрат обігу, фонду оплати праці, активів підприємства, власного капіталу.

Найчастіше при оцінці прибутковості використовують показник рентабельності торгівлі, який характеризує частку чистого прибутку до ціни товару і розраховується:

$$P_{\text{торг}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ТВ}_{\text{об}}} \cdot 100 \quad (1.1)$$

де $P_{\text{торг}}$ – рентабельність торговельного підприємства, %;

ЧП – чистий прибуток торговельного підприємства, тис. грн;

ТВ_{об} – товарообіг, тис. грн.

Важливим показником є рентабельність продукції оптової торгівлі, яка розраховується:

$$P_{\text{прод}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{В}_{\text{об}}} \cdot 100 \quad (1.2)$$

де $P_{\text{прод}}$ – рентабельність продукції торговельного підприємства, %;

ЧП – чистий прибуток торговельного підприємства, тис. грн;

В_{об} – витрати обігу, тис. грн.

Фінансовий стан торговельних підприємств характеризується наявністю власних оборотних коштів, які залучені у господарський обіг, і використання залучених коштів, насамперед, кредитів банку.

Під час аналізу фінансового стану вивчають:

- а) структуру розміщення коштів, які вказані в активі балансу;
- б) структуру джерел покриття, які вказані в пасиві балансу.

Особливістю аналізу фінансового стану торговельних підприємств є оцінки зміни товарних запасів. З цією метою встановлюють фактичні запаси і порівнюють їх нормою, нормативом, потребою тощо. Фактичні товарні запаси визначають сумою товарних запасів відповідно до кількості і ціни товарів на складі і товарів у запасах торговельного підрозділу. До цієї суми слід додати витрати обігу, відняти позики та акцизний збір, торгову націнку за нереалізованою продукцією.

На наступному етапі аналізу проводять оцінку джерел покриття майна підприємства шляхом порівняння власних оборотних коштів підприємства із засобами, які вкладені в основні засоби та нематеріальні активи.

Деякі особливості методики аналізу фінансового стану підприємств оптової торгівлі висвітлено у джерелі [40].

Фінансовий стан підприємства торговельного підприємства характеризується низкою показників, які розраховуються за рекомендацією Міністерства фінансів України, Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій [31].

До таких показників відносять показники майнового стану, показники фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та прибутковості (додаток Д).

Висновки до розділу 1

Провівши ретроспективне дослідження наукової, навчальної, спеціальної літератури з питань оцінки фінансового стану підприємства оптової торгівлі та його аналітичного забезпечення дало змогу сформулювати наступні висновки:

1. Досліджено сутність фінансового стану підприємства і з'ясовано, що погляди науковців можна об'єднати у п'ять груп. Одні вчені схильні, що фінансовий стан слід розглядати як співвідношення розділів балансу

підприємства, інші – як фінансові відносини, як стан і кругообіг капіталу, систему показників та як спроможність вести господарську діяльність.

2. Вивчено наукові підходи до сутності поняття «аналітичне забезпечення», в тому числі оцінки фінансового стану підприємства. З'ясовано, що це комплексне поняття, що включає інформаційну, методичну та організаційну складову.

3. Обґрунтовано особливості проведення аналізу фінансового стану на підприємствах оптової торгівлі, зокрема особливості інформаційного забезпечення та методики проведення аналізу фінансового стану.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОГО ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ

2.1. Оцінка сучасного галузевого розвитку підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою

«Оптова торгівля – це перепродаж (продаж без перероблення) нових або уживаних товарів роздрібним торговцям, підприємствам й організаціям або іншим оптовикам, діяльність агентів чи посередників з купівлі товарів від імені подібних осіб або продажу товарів подібним особам і компаніям» [41].

«На товарному ринку оптова торгівля є активною частиною сфери обігу. Вона є важливим важелем маневрування матеріальними ресурсами, сприяє скороченню зайвих запасів продукції на всіх рівнях і усуненню дефіциту товарів, бере участь у формуванні регіональних і галузевих товарних ринків. Через оптову торгівлю посилюється дія споживача на виробника, з'являються реальні можливості добитися відповідності між попитом і пропозицією, забезпечити кожному споживачу змогу купувати продукцію в межах своїх фінансових можливостей і відповідно до потреб» [42].

Об'єктом дослідження даної кваліфікаційної роботи магістра є підприємства, які належать до «секції G – оптова торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; Розділу 46 – Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами; Групи 46.6 –Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням; Клас 46.61 – Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням» [43].

З метою характеристики фінансово-господарської діяльності досліджуваних підприємств проведено аналіз загальних показників їх діяльності за даними Державної служби статистики України [44].

Результати дослідження показали, що у 2023 році діяло 7780 підприємств з оптової торгівлі інших машин і устаткування (табл. 2.1). Це на 1018 підприємств більше ніж у 2022 році, на 278 – менше ніж у 2013 році і на 1319 підприємств менше ніж у 2010 році. Проте, частка підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою в загальній кількості має не великий розмах.

Таблиця 2.1. – Кількість діючих підприємств України з оптової торгівлі іншими машинами та обладнанням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, одиниць

Роки	Підприємства України з оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням– всього, одиниць	в тому числі підприємства оптової торгівлі с/г машин й устаткуванням	Частка підприємств оптової торгівлі с/г машин й устаткуванням у складі всіх підприємств групи, %
2010	9099	1954	21,5
2011	8454	1608	19,0
2012	7690	1524	19,8
2013	8058	1627	20,2
2014	8372	1973	23,6
2015	9186	2015	21,9
2016	7999	1933	24,2
2017	8228	1960	23,8
2018	8429	1900	22,5
2019	8759	1919	21,9
2020	8682	1874	21,6
2021	8302	1751	21,1
2022	6762	1407	20,8
2023	7780	1574	20,2

Джерело: [44]

Найбільша кількість підприємств функціонувала у 2015 році – 2015 одиниць, але частка таких підприємств була найбільшою у 2016 році – 24,2%. У 2023 році налічувалося 1574 підприємств, що займаються оптовою торгівлею сільськогосподарських машин й устаткуванням, що на 167 одиниць більше ніж у 2022 році (рис. 2.1).

Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням включає в себе продаж плугів, сівалок, машин для збирання врожаю, молотарок, машин і устаткування для птахівництва та бджолярства, тракторів, що

застосовують в лісовому та сільському господарствах. Підприємства даного класу економічної діяльності здійснюють оптову торгівлю газонокосарок, садово-городніх машин, устаткуванням та реманентом [43].

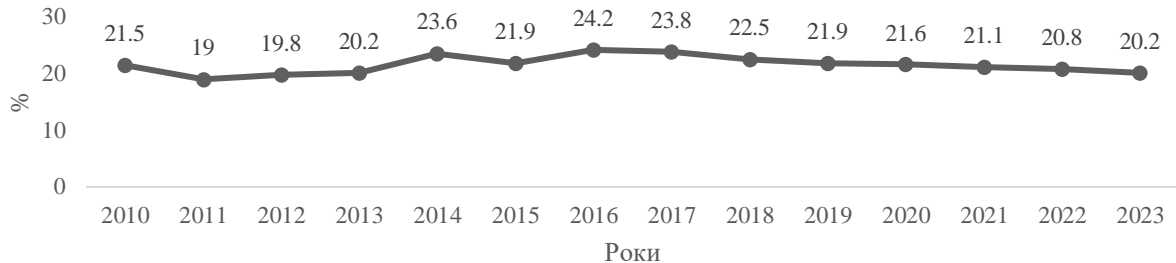

Рисунок 2.1 Динаміка частки діючих підприємств України з оптової торгівлі сільськогосподарських машин й устаткування в загальній кількості підприємств групи, %

Джерело: [44]

У складі підприємств досліджуваного виду економічної діяльності більше 40% працює ФОПів (додаток Е). У 2023 році їх кількість сягала 643 одиниці, що на 38 одиниць більше ніж у 2022 році. До початку російської агресії (2013 рік) в Україні працювало 1627 підприємств з оптової торгівлі сільськогосподарської техніки, в тому числі 806 – ФОП, які займали більше 60% від загальної кількості підприємств (рис. 2.2).

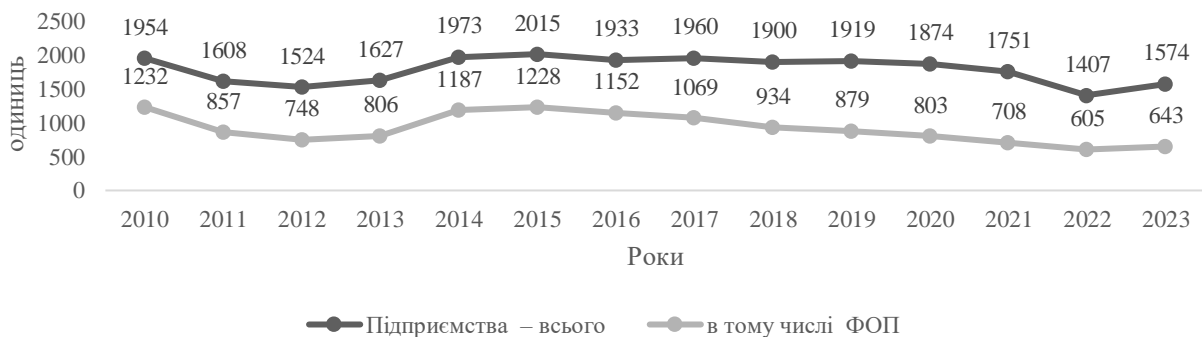

Рисунок 2.2 Динаміка кількості діючих підприємств з оптової торгівлі сільськогосподарських машин й устаткуванням України, в тому числі ФОП за 2010-2023 роки, одиниць

Джерело: [44]

На підприємствах досліджуваного виду економічної діяльності у 2023 році було зайнято 36,7 тис. працівників, що складає 6,4 % від загальної чисельності зайнятих працівників на підприємствах оптової торгівлі іншими машинами і устаткуванням (додаток Ж, рис. 2.3).

Рисунок 2.3 Динаміка кількості зайнятих працівників на підприємствах оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, тис. осіб

Джерело: [44]

У 2010 році було зайнято на досліджуваних підприємствах найбільша чисельність працівників – 870,2 тис. осіб, в тому числі 67,3 тис. осіб на підприємствах з оптової торгівлі сільськогосподарською технікою. У 2023 році кількість зайнятих працівників була найменшою за останні 13 років.

За даними Державної статистичної служби України у 2022 році у зв'язку із повномасштабними військовими діями на території України обсяг реалізації інших машин і устаткування різко знизився у порівнянні з 2021 роком і склав 121,1 млрд грн, що на 47,4 млрд грн або на 28,1 % менше ніж у 2021 році (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. – Обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємствами оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, млн грн

Роки	Підприємства України з оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням – всього, млн грн	в тому числі підприємства оптової торгівлі с/г машинами й устаткуванням	Частка реалізації продукції підприємствами оптової торгівлі с/г машин й устаткуванням у загальному обсязі, %
2010	40793,6	9340,0	22,9
2011	53088,4	12778,9	24,1
2012	48540,9	14037,9	28,9
2013	44311,0	13372,4	30,2
2014	47503,2	16405,5	34,5
2015	55600,1	24969,4	44,9
2016	83108,7	40261,5	48,4
2017	117161,4	54238,1	46,3
2018	128601,3	51076,2	39,7
2019	119034,3	45068,3	37,9
2020	122269,0	50032,9	40,9
2021	168503,2	73623,2	43,7
2022	121120,7	58267,2	48,1
2023	167354,5	68859,4	41,1

Джерело: [44]

У 2023 році підприємствами з оптової торгівлі іншими машинами і устаткуванням було реалізовано товару на 167,3 млрд грн, в тому числі сільськогосподарської техніки на суму 68,9 млрд грн, що на 10,6 млрд грн або 18,2 % більше, ніж у 2022 році. В цілому частка реалізації продукції (робіт, послуг) підприємствами оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами і обладнанням за останні 13 років зросла на 18,2 %. Таким чином, підприємства досліджуваного виду економічної діяльності займають більше 40% реалізації від загального обсягу (рис. 2.4).

За даними таблиці 2.3 видно, що у 2014 і у 2020 роках підприємства оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами і обладнанням в цілому отримували збиток, відповідно 1800,8 млн грн та 139,6 млн грн за рахунок 36,36 % та 24,7 % підприємств галузі. Інші, 63,4 % та 75,3 % підприємств, відповідно за 2014 та 2020 роки отримували прибуток.

Рисунок 2.4 Динаміка обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємствами оптової торгівлі іншими машинами й устаткуванням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, млн грн
Джерело: [43]

Найбільший прибуток, який отримували підприємства досліджуваного виду економічної діяльності можна спостерігати у 2021 році. Його величина 2805,1 млн грн була досягнена за рахунок отриманого позитивного фінансового результату 84,0 % підприємств галузі. Інші- 16,0 % отримали збиток у розмірі 52,2 млн грн.

У 2023 році підприємства оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами і устаткуванням в цілому були прибуткові. Прибуток отримали 86,7 % підприємств галузі у сумі 26,47,0 млн грн, а 13,3 % підприємств були збитковими (збиток – 85,2 млн грн).

Таблиця 2.3. – Динаміка фінансових результатів підприємств оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами й устаткуванням за 2010-2023 роки

Роки	Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток		Рентабельність операційної діяльності, %	Рентабельність всієї діяльності, %
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн		
2010	257,0	63,8	308,6	36,2	52,0	22,2	9,3
2011	271,6	67,8	431,7	32,2	160,1	22,8	6,8
2012	9,5	66,8	326,2	33,2	316,7	16,3	0,3
2013	96,8	66,4	372,2	33,6	275,3	23,1	3,7
2014	-1800,8	63,4	378,6	36,6	2179,5	-11,7	-24,6
2015	409,4	76,6	1232,2	23,4	822,8	13,5	4,9
2016	1419,5	81,3	1589,6	18,7	170,2	40,2	18,5
2017	1555,5	79,4	1826,0	20,6	270,4	35,6	19,7
2018	1154,5	80,5	1681,8	19,5	527,3	35,0	12,7
2019	1012,2	80,5	1830,3	19,5	818,1	36,2	11,2
2020	-139,6	75,3	1102,8	24,7	1242,4	8,1	-1,1
2021	2805,1	84,0	2857,3	16,0	52,2	45,8	26,4
2022	955,7	70,4	2273,5	29,6	1317,9	22,4	7,2
2023	2532,2	86,7	2647,0	13,3	85,2	42,3	25,1

Джерело: [44]

Відносним показником фінансового результату підприємства є показники рентабельності. Відповідно до отриманого прибутку або збитку підприємства галузі були або рентабельними, або збитковими. Так, у 2014 році збитковість операційної діяльності складала 11,7 %, а всієї діяльності – 24,6%; у 2020 – 1,1 % складала збитковість всієї діяльності (рис. 2.5).

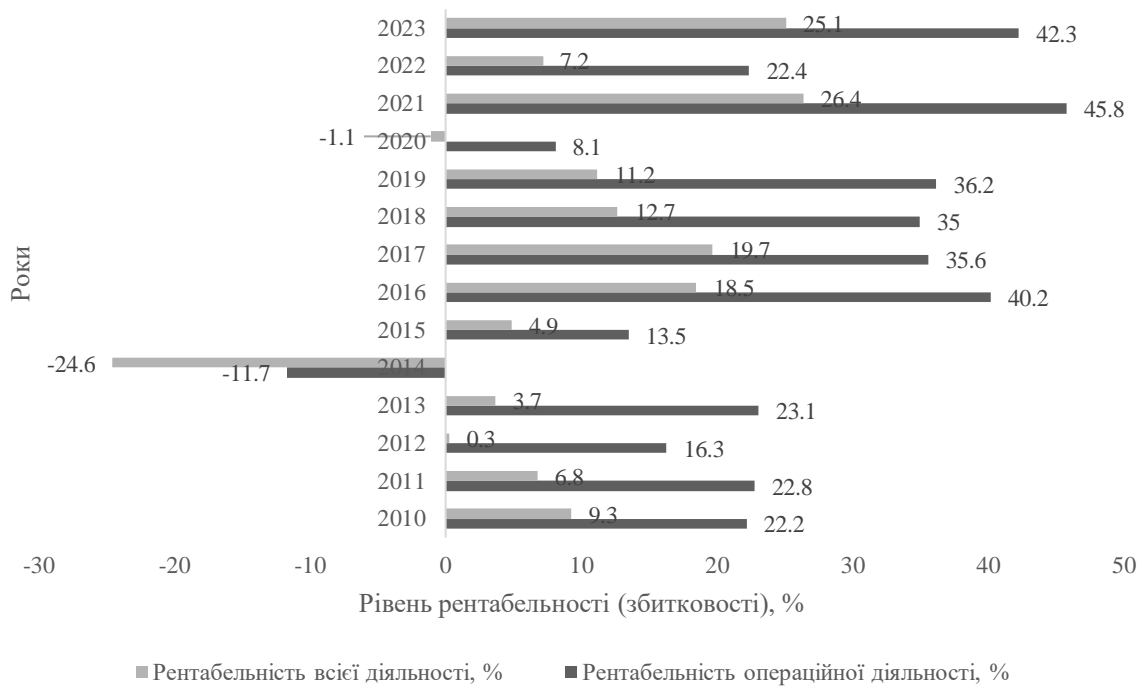

Рисунок 2.5 Динаміка показників рентабельності підприємств оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами й устаткуванням за 2010-2023 роки

Джерело: [44]

За період 2010-2023 роки підприємства оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами і обладнанням були рентабельними і у 2023 році рентабельність операційної діяльності складала 42,3 %, що на 19,9 % більше ніж у 2022 році, а рентабельність всієї діяльності – 25,31 %, що на 17,9 % більше ніж у 2022 році.

Таким чином, у зв'язку повномасштабним вторгненням на територію України і воєнними діями, які розпочалися в Україні з 2014 року підприємства не тільки досліджуваної галузі втратили ринки збуту (продажу) продукції, отримували невеликий прибуток і зменшували свою кількість в цілому. У

2023 році підприємства адаптувалися до ситуації, що склалася в Україні, налагодили бізнес і отримували фінансові результати майже на рівні 2021 (довоєнного) року.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою

Об'єктом дослідження даної кваліфікаційної роботи магістра є підприємства, які займаються оптовою торгівлею сільськогосподарських машин та обладнання. До таких підприємств відноситься приватне підприємство «Волиньагротех», яке було зареєстроване у 2004 року і є правонаступником ПрАТ «Волиньагрореммаш».

ПрАТ «Волиньагрореммаш» було засновано у 1996 році і займалося торгівлею запасних частин до сільськогосподарської техніки вітчизняного та закордонного виробництва, сервісним обслуговуванням сільськогосподарської техніки, а також надавало послуги з перевезення продукції сільського господарства власними транспортними засобами.

У 2004 році актуальним стало продавати для сільськогосподарських виробників міні-техніку (трактори, мотоблоки), а також повний спектр навісного обладнання до міні-техніки. Таким чином, цим видом діяльності зайнялося приватне підприємство «Волиньагротех». На сьогоднішній день підприємство здійснює оптову торгівлю широкого асортименту міні-техніки та навісного обладнання до неї, здійснює технічне обслуговування цієї та іншої техніки, сервісне її обслуговування. На території підприємства діє склад запасних частин, приміщення для технічного обслуговування сільськогосподарських машин та устаткування, а також магазин, де працюють фахівці-консультанти із сервісного обслуговування.

За даними фінансової звітності ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки обсяг продаж у 2022 році був найменшим за три останні роки і склав 15221 тис. грн, що на 23221 тис. грн або на 60,4% менше ніж у 2021 році.

(табл. 2.4). Причиною зменшення обсягу продажу у 2022 році стало повномасштабне вторгнення російських військ на територію України і часткове припинення дії малих підприємств, яким необхідна міні-техніка.

Таблиця 2.4. – Динаміка основних економічних показників діяльності
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 роки	2023/2022 роки	2022/2021 роки	2023/2022 роки
Обсяг реалізованої продукції (товарів), тис. грн.	38442	15221	28404	-23221	13183	-60,4	86,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів), тис. грн.	32573	10970	22243	-21603	11273	-66,3	102,8
Валюта балансу, тис. грн.	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3
Власний капітал, тис. грн.	6651	6985	9052	334	2067	5,0	29,6
Вартість основних засобів, тис. грн.	2985	2301	1229	-684	-1072	-22,9	-87,2
Оборотний капітал, тис. грн.	14349	12580	13462	-1769	882	-12,3	7,0
Сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	2627	1448	2317	-1179	869	-44,9	60,0
Сума кредиторської заборгованості, тис. грн.	10684	7895	5638	-2789	-2257	-26,1	-28,6
Чистий прибуток (збитку)	2597	335	2122	-2262	1787	-87,1	зб у 6,3 разів
Рентабельність (збитковість) продажів, %	6,5	2,2	7,5	-4,3	5,3	x	x

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

У 2023 році ситуація змінилася на краще і обсяг продажів сільськогосподарських машин і обладнання збільшилося на 86,6% у порівнянні з 2022 роком. В цілому співвідношення між виручкою і собівартістю реалізованих товарів знаходиться у позитивному сальдо, оскільки підприємство за три останні роки отримує чистий прибуток і є рентабельним. У 2022 році

чистий прибуток складав 335 тис. грн, що на 2262 тис. грн або на 87,1 % менше ніж у 20221 році, а у 2023 році прибуток зріс у 6,3 рази у порівнянні з 2022 роком.

Валюта балансу ПП «Волиньагротех» після 2022 року з кожним роком зменшується і у 2023 році складала 14690 тис. грн, що на 190 тис. грн або на 1,3 % менше ніж у 2022 році. На це зменшення вплинуло зменшення вартості основних засобів на 87,2% (по активу Балансу) та зменшення суми кредиторської заборгованості на 28,6 % (по пасиву Балансу).

У 2023 році залишки оборотних активів зросли у порівнянні з 2022 роком на 882 тис. грн, або на 7,0 % за рахунок росту дебіторської заборгованості на 60,0 % та запасів.

Для встановлення причин зміни показників проведено горизонтальний та вертикальний аналіз майна ПП «Волиньагротех» та джерел його фінансування (додаток И). Динаміка структури майна підприємства (рис. 2.6) проказала, що найбільшу частку у майні підприємства займають оборотні активи і вона з кожним роком зростає. У 2022 році частка оборотних активів складала 84,5 %, що на 1,7 % більше ніж у 2021 році, а у 2023 році – 91,6 %, що на 7,1 % більше, ніж у 2022 році.

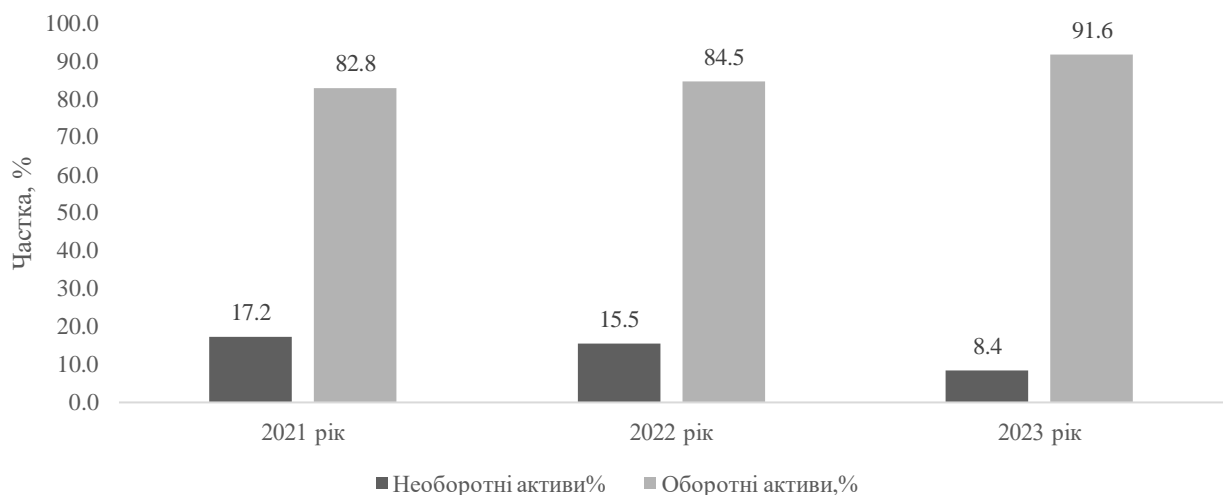

Рисунок 2.6 Динаміка структури майна ПП «Волиньагротех»
за 2021-2023 роки

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

Ріст частки оборотних активів залежить від зміни його складових елементів. У 2022 році майже за всіма елементами відбувається зменшення залишків крім грошей та їх еквівалентів. У 2022 році залишок складав 636 тис. грн, що на 118 тис. грн або на 22,8 % більше ніж у 2021 році, а у 2023 році залишок грошових коштів зменшився на 44 тис. грн або на 6,9 %.

Найбільші зміни відбулися за три останні роки відбулися у дебіторській заборгованості. У 2022 році дебіторська заборгованість за продукцію зменшилася на 425 тис. грн або на 22,8 %, а у 2023 році ця заборгованість зросла на 850 тис. грн або на 59,2 %. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у 2022 році відсутня, а у 2023 році вона складала 19 тис. грн.

Досліджено структуру оборотних активів (додаток К, рис. 2.7). Найбільшу частку у складі оборотних активів займають запаси. У 2022 році їм належало 82,4 % від залишків оборотних активів, що на 5,7 % більше ніж у 2021 році, а у 2023 році – 77,7 %, що на 4,7 % менше ніж на 2022 році.

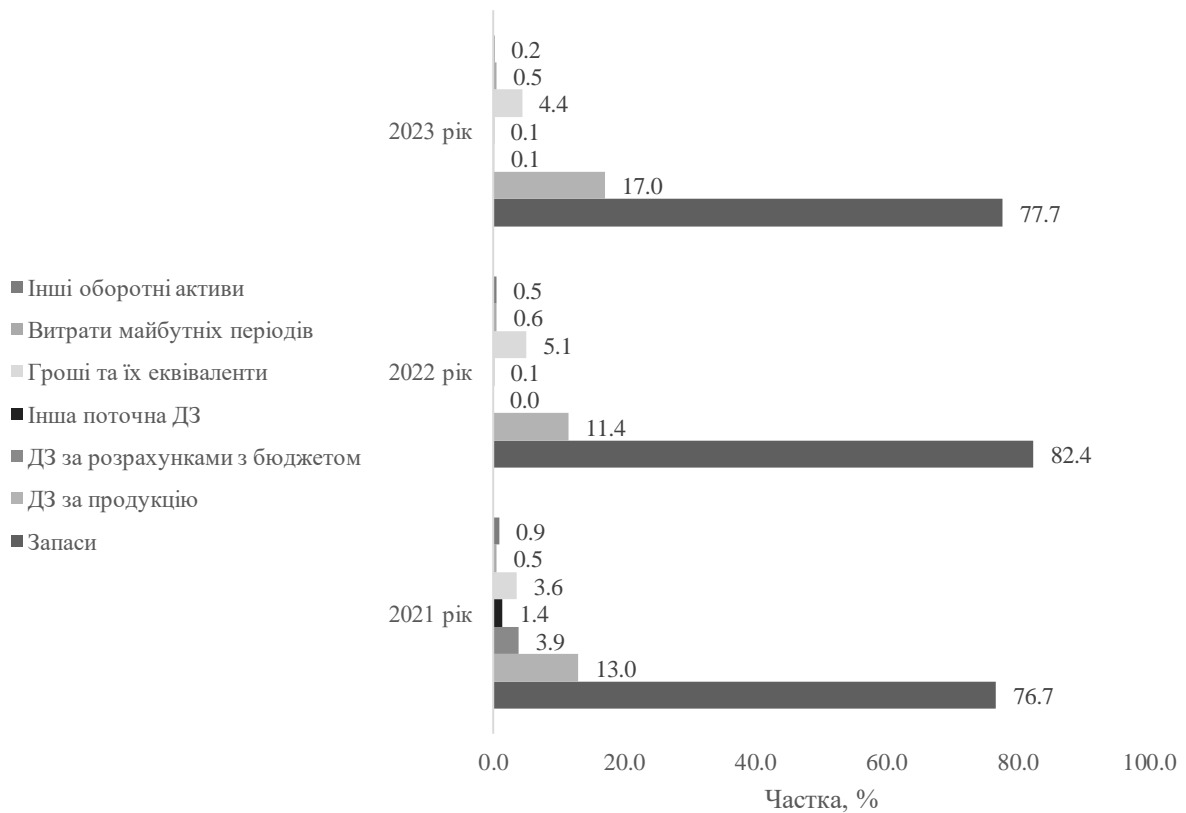

Рисунок 2.7 Динаміка структури оборотних активів

ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки, %

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

Наступною за величиною часткою у складі оборотних активів є гроші та їх еквіваленти. У 2022 році їх частка складала 11,4 %, що на 1,6 % менше ніж у 2021 році, а у 2023 році – 17,0 %, що на 5,6 % більше ніж у 2022 році.

В цілому, структура майна ПП «Волиньагротех» за три останні роки, що досліджуються є сталою і різких коливань не відбувалося.

Горизонтальний аналіз джерел формування майна підприємства (додаток Л) показав, що позитивні зміни відбулися у складі власного капіталу підприємства та довгострокових зобов'язаннях. У 2022 році вартість власного капіталу ПП «Волиньагротех» збільшилася на 5,0 % за рахунок росту нерозподіленого прибутку на суму 6925 тис. грн, що на 334 тис. грн або на 5,1% більше ніж у 2021 році. У 2023 році сума нерозподіленого прибутку зросла на 29,9 % у порівнянні з 2022 роком, що дозволило збільшити вартість власного капіталу на 2068 тис. грн. У 2023 році частка власного капіталу у загальній валюті Балансу становила 61,6 % (рис. 2.8). Це на 14,7 % більше ніж у 2022 році і на 23,2 % більше ніж у 2021 році.

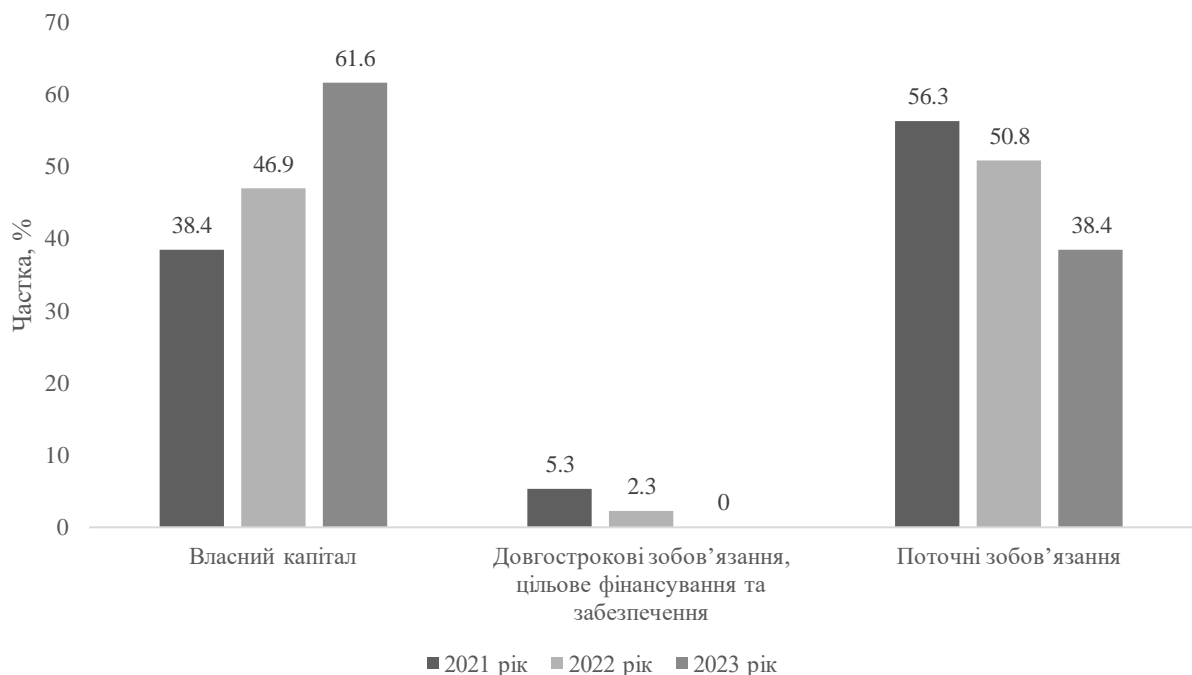

Рисунок 2.8 Динаміка структури джерел формування майна ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки, %

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

Довгострокові зобов'язання відбувалися протягом 2021-2022 років і у 2022 році їх сума зменшилася на 582 тис. грн або на 63,3 %. Частка цих зобов'язань у 2022 році складала 2,3 %, що на 3,0 % менше ніж у 2021 (додаток М).

Найбільшу частку у складі пасивів ПП «Волиньагротех» займали поточні пасиви (56,3 %), проте з кожним роком і сума залишку і їх частка зменшувалися. Так, у 2022 році залишок поточних зобов'язань зменшився на 2207 тис. грн або на 22,6 %, а у 2023 році – на 1920 тис. грн або на 25,4 %. Частка поточних зобов'язань у 2023 році складала 38,4 % від загальної суми Балансу підприємства, що на 12,4 % менше ніж у 2022 році.

З метою з'ясування причин зміни залишків і частки поточних зобов'язань у загальній вартості джерел формування майна ПП «Волиньагротех» проведено дослідження структури поточних зобов'язань підприємства (рис. 2.9).

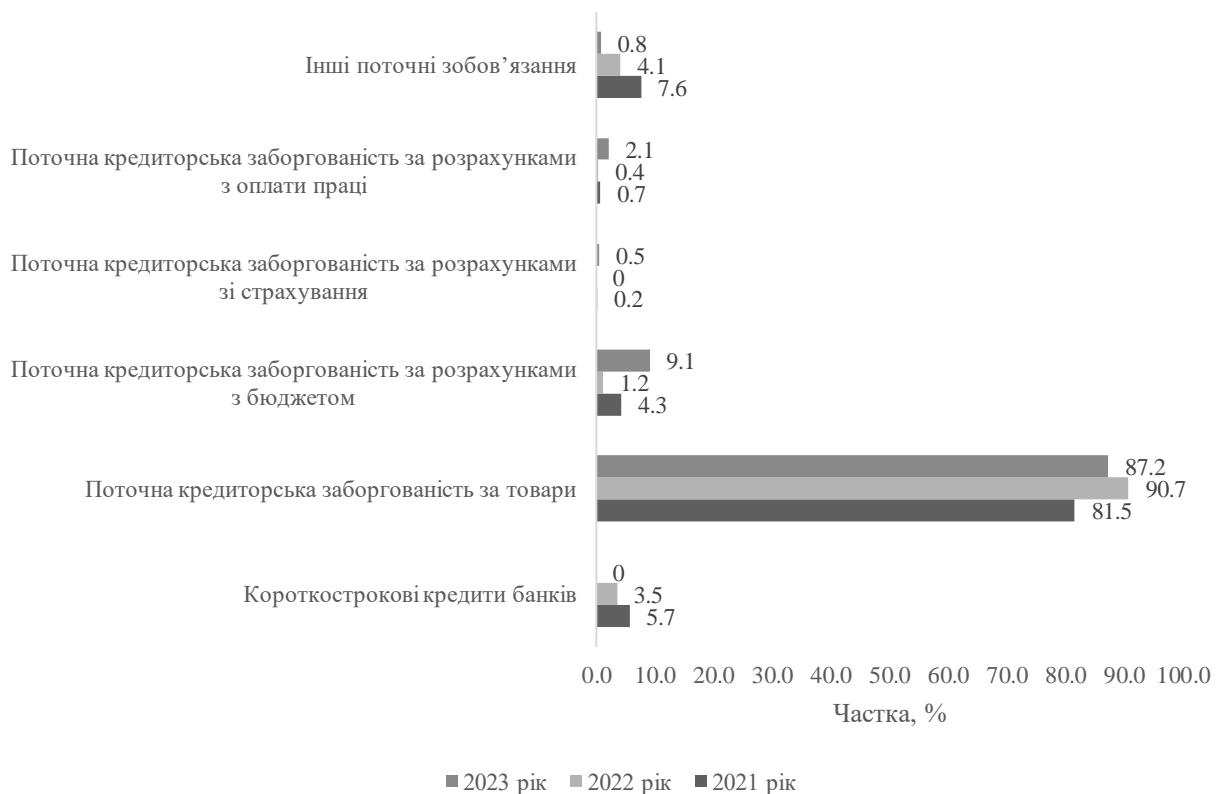

Рисунок 2.9 Динаміка структури поточних зобов'язань
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки, %

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

Найбільшу питому вагу у складі поточних зобов'язань займає поточна кредиторська заборгованість за товари. У 2023 році вона складала 81,5 %, що на 9,2 % менше ніж у 2022 році. Отже, у 2022 році була найбільша частка заборгованості за товари (6853 тис. грн), їх частка складала 90,7 % від залишку кредиторської заборгованості за товари (продукцію, послуги).

З метою загальної характеристики фінансово-господарської діяльності ПП «Волиньагротех» проведено аналіз динаміки їх фінансових результатів (додаток Н, рис. 2.10).

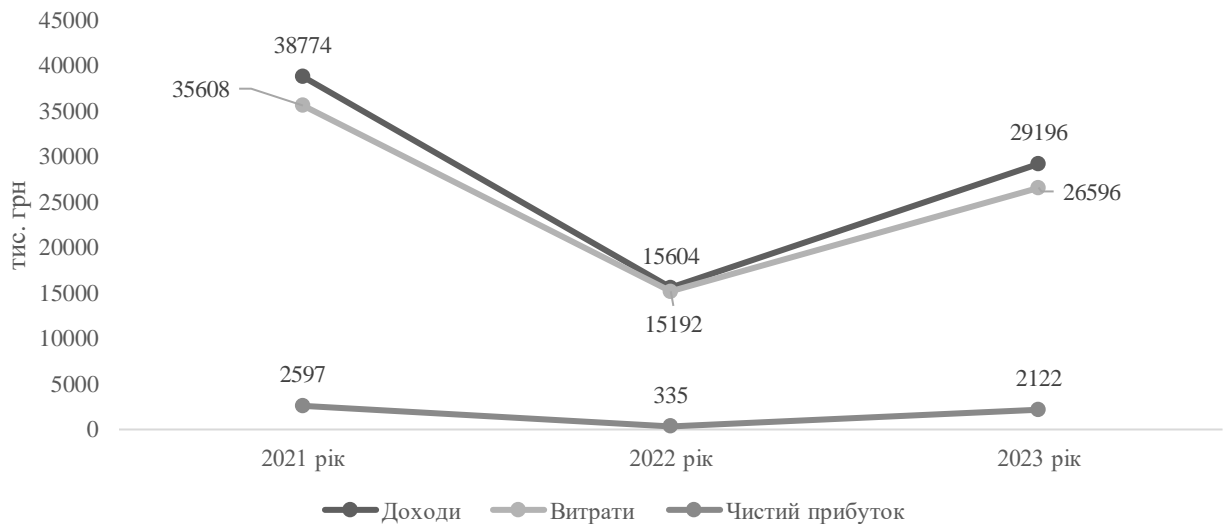

Рисунок 2.10 Динаміка формування фінансового результату
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Джерело: дані фінансової звітності досліджуваного підприємства

Формування чистого прибутку відбувалося за рахунок зміни доходів і витрат підприємства. Оскільки сума доходів за останні три роки перевищувала суму витрат, то досліджуване підприємство отримувало прибуток. У 2022 році у зв'язку із початком воєнних дій на території України, прибуток ПП «Волиньагротех» був найменшим протягом досліджуваного періоду – 335 тис. грн. Це майже на 40,0% менше, ніж у попередньому році. У 2023 році ситуація змінилася на краще і підприємство збільшило суму чистого прибутку у 6,3 разів.

Відносним показником, що характеризує фінансові результати діяльності підприємства є показники рентабельності (табл. 2.5, рис. 2.11).

Таблиця 2.5. – Динаміка показників рентабельності

ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 роки	2023/2022 роки	2022/2021 роки	2023/2022 роки
Сукупний капітал (активи), тис. грн.	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3
Власний капітал, тис. грн	6651	6985	9052	334	2067	5,0	29,6
Вартість основних засобів, тис. грн	29985	23001	1229	-6984	-21772	-23,3	-94,7
Залишок оборотних активів, тис. грн	14349	12580	13462	-1769	882	-12,3	7,0
Чиста виручка від реалізації товарів, тис. грн	38442	15221	28404	-23221	13183	-60,4	86,6
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	32573	10970	22243	-21603	11273	-66,3	102,8
Чистий прибуток, тис. грн	2597	335	2122	-2262	1787	-87,1	533,4
Рентабельність активів, %	15,0	2,3	14,4	-12,7	12,2	X	X
Рентабельність власного капіталу, %	39,0	4,8	23,4	-34,3	18,6	X	X
Рентабельність виробничих засобів, %	5,9	0,9	14,4	-4,9	13,5	X	X
Рентабельність продажів, %	6,8	2,2	7,5	-4,6	5,3	X	X
Рентабельність продукції, %	8,0	3,1	9,5	-4,9	6,5	X	X

Джерело: розраховано автором

Дослідження показали, що ПП «Волиньагротех» за три останні роки було прибутковим. Рівень рентабельності показників господарської діяльності у 2022 році був найменшим за період дослідження, але у 2023 році показники відновили свій рівень 2021 року і навіть перевищували їх.

Так, рентабельність виробничих засобів у 2023 році становила 14,4 %, що на 8,5 % більше ніж у 2021 році і на 13,5 % - ніж у 2022 році. Аналогічна ситуація з рентабельністю продажів (за чистою виручкою від реалізації товарів) та рентабельністю реалізованих товарів. У 2023 році ці показники перевищували їх рівень у 2021-2022 роках.

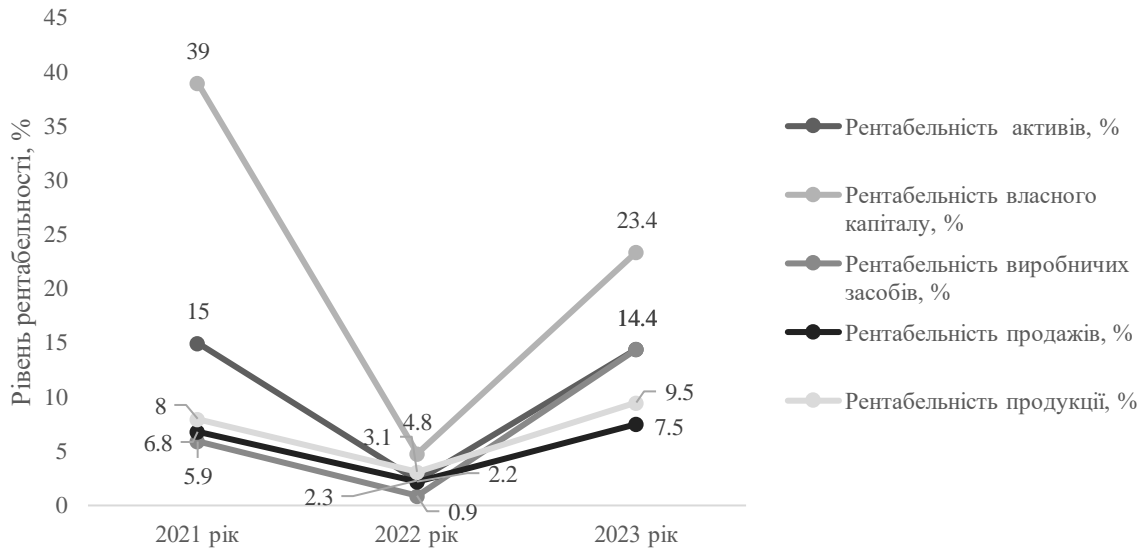

Рисунок 2.11 Динаміка показників рентабельності
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки, %

Джерело: розраховано автором

Заслуговує на увагу рентабельність власного капіталу, яка у 2021 році була найвищою – 39,0 %. А у 2023 році – 23,4 %. Це найвищий рівень рентабельності у системі показників. Таким чином, рівень чистого прибутку на 1 грн вкладених коштів у власний капітал у 2023 році складав 0,234 грн/грн.

Таким чином агресія вторгнення росії на територію України негативно вплинула на прибутковість продажу сільськогосподарських машин і устаткування.

Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, до складу яких входять показники структури фінансових ресурсів підприємства (показники фінансової стійкості) (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6. – Динаміка показників структури фінансових ресурсів
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2022/2021 роки	2023/2022 роки	2022/2021 роки	2023/2022 роки
Сукупний капітал, тис. грн.	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3
Власний капітал, тис. грн	6651	6985	9052	334	2067	5,0	29,6
Позиковий капітал, тис. грн	10684	7895	5638	-2789	-2257	-26,1	-28,6
Коефіцієнт автономії	0,384	0,469	0,616	0,086	0,147	X	X
Коефіцієнт фінансової залежності	0,616	0,531	0,384	-0,086	-0,147	X	X
Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу, плече фінансового важеля,	1,606	1,130	0,623	-0,476	-0,507	X	X

Джерело: розраховано автором

Розрахунки показують, що коефіцієнт автономії досліджуваного підприємства зростає і у 2023 році склав 0,616, що на 0,147 пунктів більше, ніж у 2022 році. Заслуговує на увагу коефіцієнт фінансового ризику або фінансового левериджу. У період 2021-2022 роки він був більший за 1, що характеризує перевищення суми позикового капіталу підприємства над власним. У 2023 році ситуація змінилася і коефіцієнт фінансового ризику склав 0,623, що менше за 1 і характеризує зменшення ризику фінансових операцій, оскільки є перевага власного капіталу над позиковим (рис. 2.12).

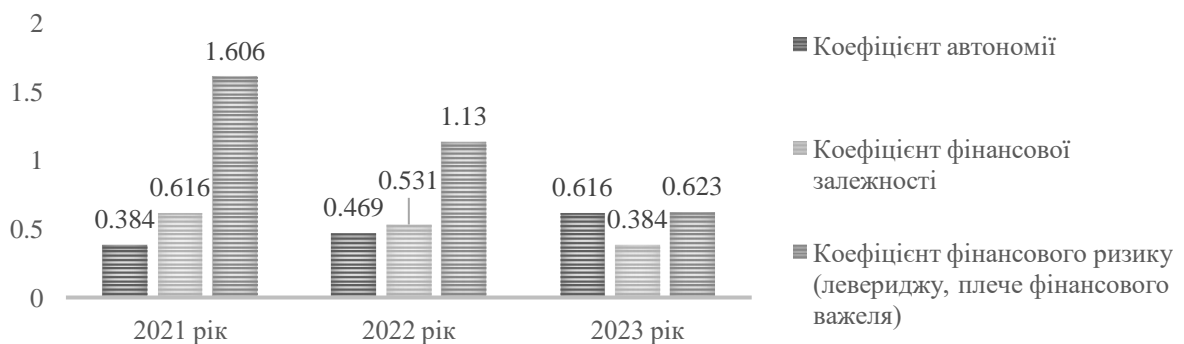

Рисунок 2.12 Динаміка показників структури фінансових ресурсів
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Джерело: розраховано автором

Таким чином, показники фінансової стійкості ПП «Волиньагротех» показують, що у 2023 році підприємство стає фінансово стабільним у порівнянні з попередніми двома роками.

Іншими показниками, що характеризують фінансовий стан підприємства є показники ліквідності балансу та ліквідності підприємства (додаток П, рис. 2.13).

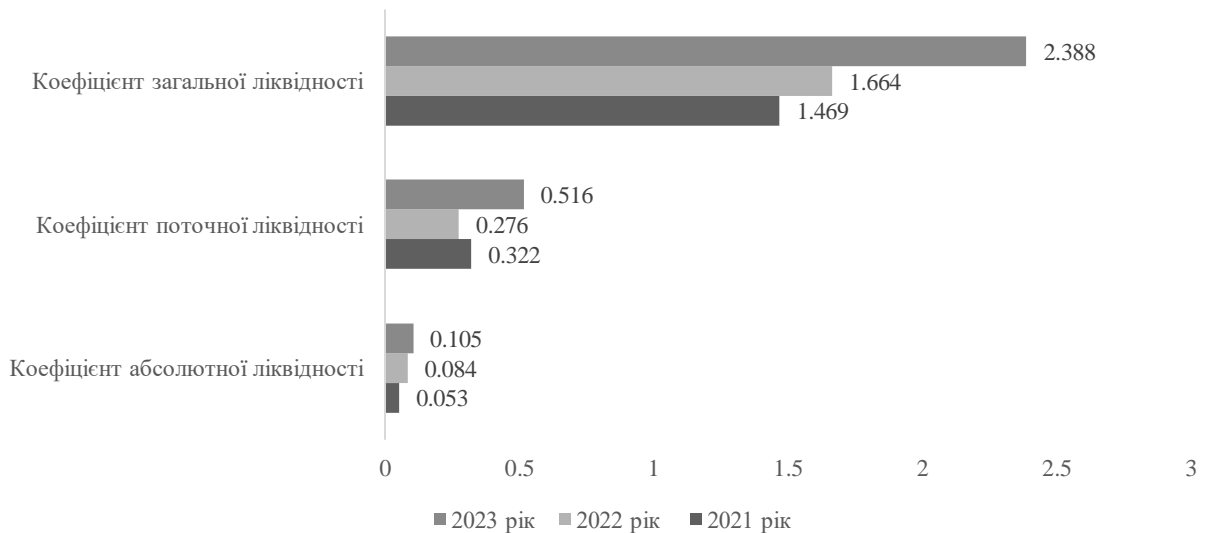

Рисунок 2.13 Динаміка показників ліквідності
ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Джерело: розраховано автором

Дослідження показали, що коефіцієнт абсолютної ліквідності за три останні роки на підприємстві не відповідає нормативному (рекомендаційному) рівню ($>0,2$). Цей показник на ПП «Волиньагротех» у 2022 році становив 0,084, а у 2023 – 0,105. Це означає, що у 2023 році підприємство могло погасити лише 10,5 % своїх короткотермінових зобов'язань за платежами. Аналогічна ситуація і з коефіцієнтом поточної ліквідності. Він не відповідає рекомендаційному рівню ($> 0,7-0,8$) за досліджуваний період. У 2023 році підприємство могло погасити свої короткотермінові зобов'язання після оплати дебіторської заборгованості лише на 51,6 %.

Загальний коефіцієнт ліквідності характеризує платоспроможність підприємства. Його величина повинна перевищувати 2, що характеризує перевищення суми оборотних активів над поточними зобов'язаннями для

ефективної господарсько-фінансової діяльності підприємства. У 2023 році цей показник відповідав рекомендаційному рівню і це ще раз підтверджує, що у цьому році підприємство було не тільки фінансово стійким а і ліквідним.

Найбільш узагальнену інформацію про фінансовий стан підприємства дають показники ділової активності (додаток Р). Узагальнюючим показником, який характеризує ефективність використання капіталу підприємства є коефіцієнт загальної обіговості капіталу. У 2022 році його величина складала 1,0 обіг в рік. Він тривав 357 днів і для отримання 1 грн виручки необхідно витратити 0,978 грн загального капіталу. Це не ефективне використання загального капіталу підприємства. У 2023 році ситуація покращилася і на отримання 1 грн виручки від реалізації товарів необхідно було витратити 0,517 грн загального капіталу.

Одними із основних показників ділової активності є показники обіговості оборотних активів, в тому числі за їх елементами (часткові показники) (рис. 2.14).

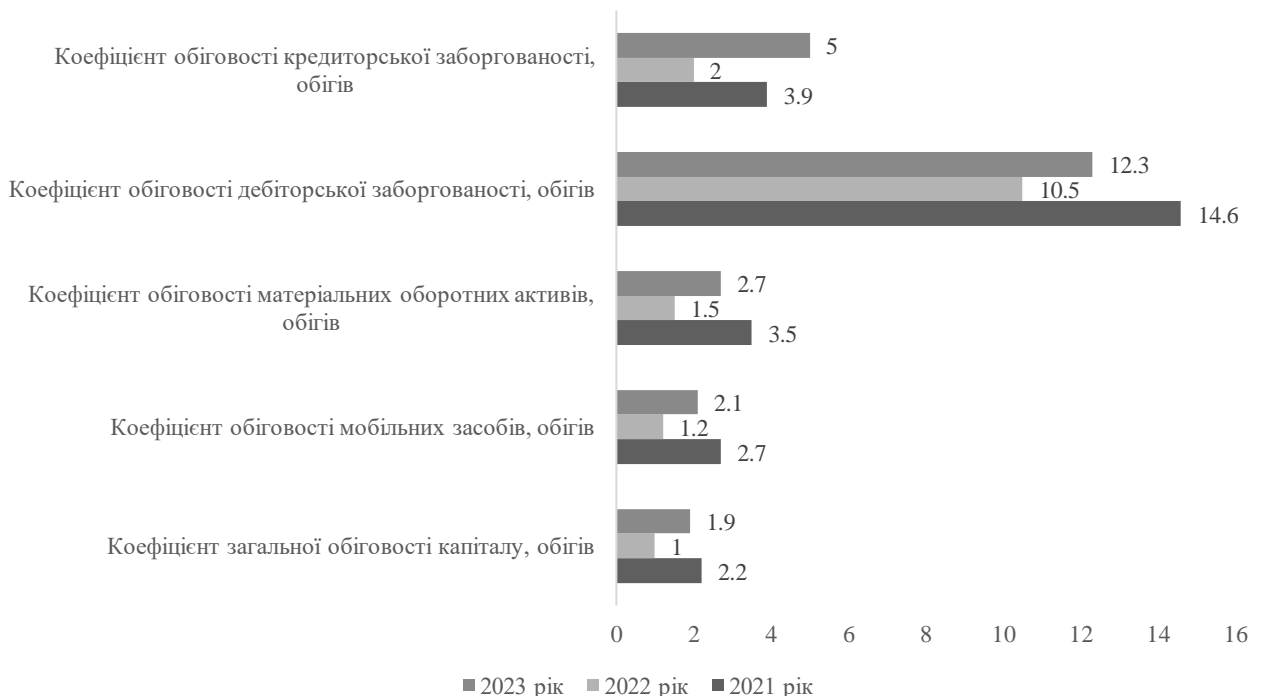

Рисунок 2.14 Динаміка обіговості капіталу

ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Джерело: розраховано автором

Оборотні активи у 2022 році здійснили 1,2 оберти, що на 1,5 оберт менше ніж у 2021 році. Кожен оберт тривав 302 дні, що на 165 днів більше ніж у 2021 році. Ці показники покращилися у 2023 році, а отже підвищилася ефективність використання оборотних активів. Вони здійснили у цьому році 2,1 оберт, кожен з яких тривав 173 дні, що на 129 днів менше ніж у попередньому році. Коефіцієнт закріплення оборотних активів у господарському обігу становив у 2022 році 0,826, що на 0,453 грн/грн більше ніж у 2021 році, а у 2023 році – 0,474 грн/грн, що на 0,352 грн/грн менше ніж у 2022 році. Таким чином, для отримання 1 грн виручки від реалізації товарів у 2023 році необхідно витратити 0,474 грн оборотних активів.

За результатами дослідження найбільш швидкого обороту досягнула дебіторська заборгованість. У 2022 році швидкість обігу складала 10,5 обертів в рік, кожен з яких тривав в середньому 35 днів. У 2023 році ці показники покращилися і кошти у дебіторській заборгованості здійснили 12,3 оберти в рік, кожен з яких тривав 30 днів, що на 5 днів менше ніж у 2022 році. Для отримання 1 грн виручки від реалізації товарів необхідно було витратити 0,198 грн коштів у дебіторській заборгованості. Таким чином, ефективність використання коштів у дебіторській заборгованості найвища. З метою визначення кількісного впливу чинників на зміну показників обіговості у п. 2.3 проведемо факторний аналіз.

До показників ділової активності відносять показники ефективності виробничих ресурсів – фондovіддача основних засобів, продуктивність праці працюючих.

У 2022 році фондovіддача основних засобів складала 6,6 грн/грн, що на 6,3 грн/грн менше ніж у 2021 році. У 2023 році цей показник зріс на 16,5 грн і складав 23,1 грн/грн. Таким чином, з 1 грн, вкладеної в основні засоби ПП «Волиньагротех» отримувало у 2023 році 23,1 грн виручки від реалізації товарів.

На ПП «Волиньагротех» протягом трьох досліджуваних років працює 8 осіб. Проте кожного року продуктивність їх праці різна. Так, найвища продуктивність праці була у 2021 році – 4805 тис. грн/особу. У 2023 році у

порівнянні з 2022 роком продуктивність праці зросла на 86,6 % і становила 3551 тис. грн/особу.

Таким чином, 2022 рік – рік повномасштабного вторгнення росії на територію України негативно вплинув на фінансового господарську діяльність не тільки ПП «Волиньагротех», а і всієї галузі та країни. У 2023 рік покращилася ситуація, підприємці адаптувалися до умов ринку та воєнного стану і показники, що характеризують фінансовий стан підприємства та ефективність виробництва підвищилися.

2.3. Факторний аналіз для формування управлінських рішень з покращення фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства залежить від структури фінансових ресурсів, тобто від стану показників фінансової стійкості. Одним із основних показників цієї групи є коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{ф.н.}$) або автономії. Його розмір залежить від вартості власного капіталу та загальної суми капіталу ПП «Волиньагротех»:

$$K_{ф.н.} = \frac{ВК}{ВБ} \quad (2.1)$$

де ВК – вартість власного капіталу;

ВБ – валюта балансу.

Загальна зміна коефіцієнта фінансової незалежності за 2022-2023 роки складає:

$$\Delta K_{ф.н.} = \frac{ВК^{2023}}{ВБ^{2023}} - \frac{ВК^{2022}}{ВБ^{2022}} = \frac{9053}{14690} - \frac{6985}{14880} = 0,616 - 0,469 = 0,147$$

Вплив зміни вартості власного капіталу на загальне відхилення коефіцієнта фінансової незалежності за період 2022-2023 роки:

$$\Delta K_{\text{ф.н.}}^{\text{ВК}} = \frac{\text{ВК}^{2023}}{\text{ВБ}^{2022}} - \frac{\text{ВК}^{2022}}{\text{ВБ}^{2022}} = \frac{9053}{14880} - \frac{6985}{14880} = 0,608 - 0,469 = 0,139$$

Вплив зміни вартості капіталу підприємства на загальне відхилення коефіцієнта фінансової незалежності за період 2022-2023 роки:

$$\Delta K_{\text{ф.н.}}^{\text{ВБ}} = \frac{\text{ВК}^{2023}}{\text{ВБ}^{2023}} - \frac{\text{ВК}^{2023}}{\text{ВБ}^{2022}} = \frac{9053}{14690} - \frac{6985}{14880} = 0,616 - 0,608 = 0,008$$

$$\text{Баланс} = 0,139 + 0,008 = 0,147$$

Результати розрахунків показали, що за 2023 рік коефіцієнт фінансової незалежності збільшився на 0,147 пунктів за рахунок впливу таких факторів:

а) збільшення вартості власного капіталу на 2068 тис. грн або на 29,6 % призвело до збільшення коефіцієнта фінансової незалежності на 0,139 пунктів;

б) зменшення вартості капіталу ПП «Волиньагротех» на 190 тис. грн або на 1,3 % призвело до росту коефіцієнта автономії на 0,008.

Важливою групою показників, що характеризують фінансовий стан є показники ліквідності підприємства. Проведено факторний аналіз коефіцієнта загальної ліквідності, оскільки він характеризує загальний рівень активів підприємства погасити свої короткотермінові зобов'язання.

За дами Балансу ПП «Волиньагротех» за 2023 рік та розрахунків коефіцієнта загальної ліквідності його величина зросла на 0,723 пункти, що є позитивною тенденцією у розвитку підприємства:

$$K_{\text{з.л.}} = \frac{\text{Об.а}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.2)$$

де Об.а – залишок оборотних активів, тис. грн;

ПЗ – залишок поточних зобов'язань, тис. грн.

Загальна зміна коефіцієнта загальної ліквідності за 2022-2023 роки становить:

$$\Delta K_{з.л.} = \frac{\text{Об. а}^{2023}}{\text{ПЗ}^{2023}} - \frac{\text{Об. а}^{2022}}{\text{ПЗ}^{2022}} = \frac{13462}{5638} - \frac{12579}{7612} = 2,388 - 1,664 = 0,723$$

Вплив зміни залишків оборотних активів ПП «Волиньагротех» на загальне відхилення коефіцієнта загальної ліквідності складає 0,105 пункти:

$$\Delta K_{з.л.}^{\text{Об.а}} = \frac{\text{Об. а}^{2023}}{\text{ПЗ}^{2022}} - \frac{\text{Об. а}^{2022}}{\text{ПЗ}^{2022}} = \frac{13462}{7612} - \frac{12579}{7612} = 1,769 - 1,664 = 0,105$$

Вплив зміни залишків поточних зобов'язань на загальне відхилення коефіцієнта загальної ліквідності складає 0,618 пунктів:

$$\Delta K_{з.л.}^{\text{Пз}} = \frac{\text{Об. а}^{2023}}{\text{ПЗ}^{2023}} - \frac{\text{Об. а}^{2022}}{\text{ПЗ}^{2022}} = \frac{13462}{5638} - \frac{13462}{7612} = 2,388 - 1,769 = 0,618$$

$$\text{Баланс} = 0,105 + 0,618 = 0,723$$

За результатами проведеного факторного аналізу зміни коефіцієнта загальної ліквідності ПП «Волиньагротех» за 2022-2023 рік він зріс на 0,723 пункти, за рахунок впливу таких факторів :

а) збільшення залишків оборотних активів на 883 тис. грн. або на 7,0 % призвело до збільшення коефіцієнта загальної ліквідності на 0,105 пункти;

б) зменшення залишків поточних зобов'язань на 1974 тис. грн. або на 25,9 % призвело до росту коефіцієнта загальної ліквідності на 0,618 пунктів.

До основних показників, що характеризують ділову активність підприємства відносять показники обіговості оборотних активів. Проведено факторний аналіз «коефіцієнта обіговості оборотних активів (Коб):

$$K_{об} = \frac{\text{ЧД}}{\text{Об.а}} \quad (2.3)$$

де ЧД – сума чистого доходу(виручки) від реалізації продукції;

Об.а – залишок оборотних активів підприємства» [3] .

Загальне відхилення коефіцієнта оборотності 2023 року від показника за 2022 рік складає 0,9 обороти:

$$\Delta K_{об} = \frac{ЧД^{2023}}{Об.а^{2023}} - \frac{ЧД^{2022}}{Об.а^{2022}} = \frac{28404}{13452} - \frac{15221}{12579} = 2,1 - 1,2 = 0,9$$

Вплив зміни суми виручки від реалізації товарів на загальне відхилення коефіцієнта оборотності за період 2022-2023 роки складає:

$$\Delta K_{об}^{ЧД} = \frac{ЧД^{2023}}{Об.а^{2022}} - \frac{ЧД^{2022}}{Об.а^{2022}} = \frac{28404}{12579} - \frac{15221}{12579} = 2,3 - 1,2 = 1,1$$

Вплив зміни залишків оборотних активів на загальне відхилення коефіцієнта оборотності за період 2022-2023 роки складає:

$$\Delta K_{об}^{Об.а} = \frac{ЧД^{2023}}{Об.а^{2023}} - \frac{ЧД^{2023}}{Об.а^{2022}} = \frac{28404}{13452} - \frac{28404}{12579} = 2,1 - 2,3 = - 0,2$$

$$\text{Баланс} = 1,1 + (- 0,2) = 0,9$$

Результати розрахунків дозволили зробити висновок, що за 2023 рік коефіцієнт оборотності оборотних засобів ПП «Волиньагротех» зріс на 0,9 оберти за рахунок впливу досліджуваних факторів :

а) збільшення суми виручки від реалізації товарів на 873 тис. грн або на 6,9 % призвело до збільшення коефіцієнта оборотності оборотних активів на 1,1 оберт;

б) збільшення залишків оборотних активів на 13183 тис. грн або на 86,6 % призвело до зниження коефіцієнта оборотності оборотних активів на 0,2 оберти.

Серед показників рентабельності найбільшого значення має рентабельність активів (ROA). Він характеризує рівень отриманого чистого прибутку на 1 грн коштів, вкладених у активи підприємства. Домноживши чисельник і знаменник у формулі ROA відбувається розширення і зміна факторної системи:

$$ROA = \frac{ЧП}{А} = \frac{ЧП}{А} * \frac{ЧВ}{ЧВ} = \frac{ЧП}{ЧВ} * \frac{ЧВ}{А} = P_{\text{продажів}} * K_{\text{обіговості}}, \quad (2.4)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн;

А – вартість активів, тис. грн;

ЧВ – чиста виручка від реалізації товарів, тис. грн;

$P_{\text{продажів}}$ – рентабельність продажів, %;

$K_{\text{обіговості}}$ – коефіцієнт обіговості активів, %

У 2023 році рентабельність активів складала 14,4 %, що на 12,31 % більше ніж у 2022 році. Виходячи з формули 2.4 , рівень рентабельності активів залежить від зміни рентабельності продажів та коефіцієнта обіговості активів підприємства. Вплив цих факторів розрахований способом абсолютних різниць. У 2023 році рентабельність продажів зросла на 5,33 %, що призвело до росту рентабельності активів на 10,1 %:

$$\Delta ROA^{P_{\text{прод}}} = (P_{\text{прод}}^{2023} - P_{\text{прод}}^{2022}) * K_{\text{обіг}}^{2023} = (7,5 - 2,2) * 1,9 = 10,1 (\%)$$

Коефіцієнт обіговості активів у 2023 році складав 1,9, що на 0,9 обороти більше ніж у 2022 році. Це відхилення призвело до росту рентабельності активів на 2,0 %:

$$\Delta ROA^{K_{\text{обіг}}} = (K_{\text{обіг}}^{2023} - K_{\text{обіг}}^{2022}) * P_{\text{прод}}^{2022} = (1,9 - 1,0) * 2,2 = 2,0 (\%)$$

Таким чином, факторний аналіз показників, що характеризують фінансовий стан ПП «Волиньагротех» показав, що нарощення потужностей підприємства у

2023 році у порівнянні з 2022 роком (початком воєнного стану) позитивно впливає на ріст показників ефективності фінансово-господарської діяльності.

Висновки до розділу 2

Дослідження фінансово-господарської діяльності, в тому числі фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Проведено галузевий аналіз підприємств оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткування. Визначено їх кількість та чисельність персоналу, який зайнятий на цих підприємствах. Дано оцінку обсягу реалізованої продукції та фінансовим результатам за остання 13 років.

2. Проведено аналіз фінансового стану підприємств оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами і устаткуванням, зокрема проведено горизонтальний та вертикальний аналіз майна підприємства та джерел його формування, а також основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства: коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності підприємства та ділової активності. З'ясовано, що підприємства успішно працювало у 2021 році та 2023 році. У 2022 році – році початку повномасштабної війни на території України, ПП «Волиньагротех» було прибутковим, проте отримувало гірші результати ніж у попередньому, 2021, році.

3. Проведено факторний аналіз основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства та з'ясовано кількісний вплив факторів на зміну показників. Досліджено, що основний позитивний вплив на ефективність фінансово-господарської діяльності чинить ріст виручки від реалізації сільськогосподарської техніки, зменшення залишку поточних зобов'язань та ріст суми власного капіталу.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ

Велика кількість підприємств, які займаються одним видом економічної діяльності (в нашому випадку, торгівлею) веде за собою конкуренцію, яка спонукає підприємства до проведення власних досліджень із збільшення прибутків та підвищення рентабельності підприємства, ефективності використання ресурсів, оптимального співвідношення власних та позикових коштів, тобто до проведення фінансового аналізу.

Основою для оцінки фінансового стану підприємства є аналітичний інструментарій, який охоплює нормативно-законодавчу базу, методичні прийоми фінансового аналізу діяльності підприємства та організаційні елементи. Воєнні дії на території України внесли свої корективи у ведення бізнесу і торгівлі. Значне пошкодження сільськогосподарських угідь і їх подальше відновлення веде за собою розвиток торговельних підприємств малої техніки, до яких відноситься ПП «Волиньагротех». Для ефективного свого функціонування, зменшення ризиків підприємству необхідно проводити аналіз свого фінансового стану, а особливо власного та позикового капіталів, їх співвідношення та ефективності використання.

Наявність інформації управлінського обліку дає можливість підприємству в режимі реального часу проводити діагностику фінансового стану за центрами фінансової відповідальності, яка включає в себе:

- аналіз інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання та джерел їх фінансових ресурсів;
- узгодженість перспективних та поточних можливостей підприємства з метою уникнення ризиків неефективного господарювання;

- обґрунтування планових показників;
- облік, аналіз і контроль за рухом грошових коштів та їх бюджетування;
- оцінка результатів аналітичних досліджень та прийняття управлінських рішень на основі виявлених резервів.

В процесі діагностики формують систему показників-індикаторів, за допомогою яких можна оцінити фінансовий стан підприємства і встановити взаємозв'язок між стратегічними і тактичними цілями підприємства, застосувавши моделі фінансового планування. Ці бізнес-моделі враховують фази міграції капіталу (залучення, сталість та вибуття). Кожна фаза залежить від співвідношення ринкової вартості підприємства ($V_{\text{ринкова}}$) та річного доходу ($D_{\text{підпр.}}$):

$$K_{\text{МК}} = \frac{V_{\text{ринкова}}}{D_{\text{підпр.}}}, \quad (3.1)$$

де $K_{\text{МК}}$ – коефіцієнт міграції капіталу підприємства.

Якщо коефіцієнт міграції капіталу підприємства більший за 2,0, то це відповідає фазі залучення капіталу, при якому спостерігається обмежена конкуренція, високий приріст оборотності активів підприємства та високий рівень прибутковості.

Якщо коефіцієнт міграції капіталу знаходиться в межах $[0,8-2,0]$, то це стадія сталості і характеризується вона сталістю конкуренції, ринкової частки вартості капіталу та прибутковості.

Якщо коефіцієнт міграції капіталу менший за 0,8, то настала стадія вибуття капіталу, при якій існує висока конкуренція, падіння збуту продукції та низька прибутковість підприємства.

Результати бізнес-діагностики дають можливість скласти прогноз фінансових показників на перспективу. З цією метою, ми пропонуємо, скласти проектну звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства та Звіт про фінансові результати (сукупні доходи). На основі цієї звітності можна попередньо оцінити суму фінансового результату (прибутку) та визначити суму

довгострокового (короткострокового) кредитування підприємства, а отже, суми нерозподіленого прибутку, який може розподілятися на потреби майбутніх фінансових витрат.

Розмір нерозподіленого прибутку впливає на суму власного капіталу. Тому, якщо в проектній звітності актив перевищує пасив, то є необхідність залучати додаткові кошти на придбання необхідних активів за рахунок власного капіталу або позикового (довгострокових або поточних зобов'язань). У разі, коли пасив перевищуватиме актив, то підприємству необхідно збільшувати статті необоротних активів (рідше) та оборотних активів.

Виходячи із вище викладеного, підприємству в сучасних умовах існування необхідно під час аналізу і прогнозу показників шукати підходу збалансування суми прибутків, активів ефективності господарської діяльності підприємства.

Умовою збалансованого росту прибутковості, активів та ефективності є забезпечення нейтрального грошового потоку, при цьому коефіцієнт рівноваги зростання (E) повинен дорівнювати 1:

$$E = \frac{T_p^{BP}}{Ч_{н.п} \cdot Ч_{об}}, \quad (3.2)$$

де E – коефіцієнт зростання рівноваги;

T_p^{BP} – темп росту чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг),

$Ч_{н.п.}$ – частка нерозподіленого прибутку у сумі чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$Ч_{об}$ – частка оборотних активів у сумі чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Якщо $E > 1$ – це вказує на позитивний надлишок ресурсів підприємства, якщо $E < 1$ – вказує на дефіцит грошових коштів і потребу у додатковому зовнішньому фінансуванні. Зміна кожного елемента формули дає можливість підприємству зменшити темпи росту показників, змінити співвідношення між

нерозподіленого прибутку і виручки від реалізації продукції, а також між оборотними активами та виручкою.

Результати розрахунку коефіцієнта зростання ПП «Волиньагротех»:

$$E = \frac{T_p^{BP}}{Ч_{н.п} \cdot Ч_{об}} = \frac{0,87}{0,317 \cdot 0,474} = 5,38.$$

Таким чином, на досліджуваному підприємстві є позитивний надлишок ресурсів (матеріальних, фінансових).

Під час аналізу джерел утворення (формування) майна підприємства рекомендуємо скласти матричний баланс, за яким можна прослідкувати взаємозв'язок між майном підприємства та джерелами його утворення. При цьому вибирають кошти у заданій послідовності у межах їх залишку шляхом оцінки пріоритетності i -того джерела формування майна підприємства (експертним шляхом) і закріплення його за певним j – тим видом активів (G_{ij}). Із множини варіантів обирають оптимальний за умови використання всіх джерел (ресурсів) та сформованості всіх активів:

$$\sum_{i=1}^n \cdot \sum_{j=1}^m G_{ij} \cdot A_{ij} \rightarrow \min. \quad (3.3)$$

де A_{ij} – варіанти формування активів підприємства.

Таким чином, обрана система аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства забезпечує максимальний ефект від перерозподілу майна підприємства та джерел їх формування, враховує специфіку господарської діяльності, дає можливість формувати управлінську звітність та направлена на отримання максимальних фінансових результатів.

Одним із основних елементів, на який направлений аналіз фінансового стану підприємства для формування управлінської звітності є капітал, який формується із різних джерел. Джерела формування капіталу підприємства, їх структура можуть вказати на його якість та є певними індикаторами майнового запасу підприємства, фінансової стійкості (залежності та автономії).

Пропонуємо стан капіталу підприємства аналізувати за напрямками формування джерел його утворення: власний капітал, позиковий капітал (довгострокові та короткострокові зобов'язання). Оскільки підприємства оптової торгівлі в більшій мірі залежать від позикового капіталу, то методика розрахунку подальших показників для них буде актуальною.

За запропонованою методикою, оцінка капіталу підприємства здійснюється за функціональним призначення кожної складової його частини. До складу власного капіталу входить зареєстрований (пайовий) капітал, резервний, додатковий капітал на нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Зареєстрований капітал характеризує, в першу чергу, обсяг (сукупність внесків, пайових, часток та акцій засновників) і фінансовий стан підприємства. Частка внесків у зареєстрованому капіталі дозволяє засновникам проводити особисту стратегічну політику розвитку, дивідендну політику підприємства, вносити корективи у кадрову політику, а також мати право на управління майном підприємства. Тобто, частка у зареєстрованому капіталі виконує функцію управління.

У Балансі, збільшення частки зареєстрованого капіталу свідчить про автономію підприємства, його незалежності від зовнішніх джерел фінансування, а також залучення позикового капіталу на більш вигідних умовах. Проте, захисну функцію у складі капіталу підприємства займає додатковий капітал та резервний капітал, у обсягах які створюють резерви підприємства за рахунок чистого прибутку. Рівень створення резервів ми пропонуємо оцінювати за коефіцієнтом захисту та ризику власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт захисту власного капіталу ($K_{КВ}$) характеризує питому вагу активів, що забезпечують захист власного капіталу. За нормами законодавства України його рівень не повинен перевищувати 0,25:

$$K_{КВ} = \frac{K_{д} + K_{р}}{K_{в}}, \quad (3.4)$$

де $K_{д}$ – додатковий капітал, тис. грн;

$K_{р}$ – резервний капітал, тис. грн,

K_B – власний капітал, тис. грн.

Наступний показник характеризує рівень ризику підприємства від втрати зареєстрованого капіталу та наявного чистого прибутку. Якщо рівень показника зростає, то підприємство втрачає впевненість (довіру) до підприємства. Вважаємо, що показник повинен бути не менше, ніж 5,0. Якщо рівень коефіцієнта вище, то це ознака росту ризику вкладення капіталу у розвиток підприємства. Коефіцієнт ризику розраховується:

$$K_{\text{ризик}} = \frac{K_B - K_D - K_P}{K_D + K_P}, \quad (3.5)$$

Коефіцієнт ризику характеризує рівень ризику підприємства втратити свої накопичення у вигляді статутного капіталу і нерозподіленого прибутку. Рекомендаційне значення показника > 5 . Якщо коефіцієнт ризику буде меншим за 5, то зростає рівень ризику і довіри до підприємства щодо його кредитоспроможності і не повернення довгострокових та короткострокових зобов'язань.

Наступним до розрахунку пропонується коефіцієнт захисту зареєстрованого капіталу, який характеризує рівень захищеності зареєстрованого капіталу в разі виникнення форс мажорних обставин. Рекомендаційний рівень показника $> 0,15$. Якщо показник $< 0,15$, то підприємству рекомендується збільшувати резервний капітал на 5 % кожного року. Він розраховується відношенням суми резервного капіталу до зареєстрованого:

$$K_{\text{Кзареєст}} = \frac{K_P}{K_{\text{зареєст}}}, \quad (3.6)$$

де $K_{\text{зареєст}}$ – сума зареєстрованого (пайового) капіталу, тис. грн.

Рівень розвитку підприємства за рахунок самофінансування характеризує відповідний коефіцієнт, який показує рівень не тільки розвитку, а і можливості,

здібності підприємства проводити ефективну господарську діяльність за рахунок отриманого чистого прибутку. Цей коефіцієнт розраховується:

$$K_{\text{сф}} = \frac{\text{ЧП}_{\text{отр}} - \text{ЧП}_{\text{вик}}}{\text{ЧП}_{\text{отр}}}, \quad (3.7)$$

де $K_{\text{сф}}$ – коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування;

$\text{ЧП}_{\text{отр}}$ – отриманий чистий прибуток, тис. грн;

$\text{ЧП}_{\text{вик}}$ – використаний чистий прибуток на погашення зобов'язань, тис. грн.

До показників, що характеризують ефективність власного капіталу віднесемо рентабельність капіталу, яка розраховується відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу. А також коефіцієнт обіговості власного капіталу, який розраховується відношення виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості власного капіталу. Він характеризує швидкість обігу власного капіталу і оцінюється в кількості обігів.

На основі запропонованої системи показників сформовано таблицю 3.1.

Таблиця 3.1. – Динаміка показників захищеності капіталу підприємства та ефективності його використання на ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	Рекомендаційне значення	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
					2022/2021 роки	2023/2022 роки
Коефіцієнт захисту власного капіталу	< 0,25	–	–	–	–	–
Коефіцієнт ризику власного капіталу	> 5	–	–	–	–	–
Коефіцієнт захисту зареєстрованого капіталу	< 0,15	–	–	–	–	–
Коефіцієнт розвитку самофінансуванням	> 0	0,646	0,006	1,000	-0,640	0,994
Рентабельність власного капіталу, %	> 0	39,0	4,8	23,4	-34,2	18,6
Коефіцієнт обіговості власного капіталу, обертів	> 0	5,8	2,2	3,1	-3,6	0,9

Джерело: розраховано автором

Результати розрахунків показали, що коефіцієнти захисту і ризику власного капіталу не можливо розрахувати, оскільки у ПП «Волиньагротех» відсутня сума додаткового і резервного капіталів. Це стосується і коефіцієнту захисту зареєстрованого капіталу, оскільки в його розрахунок входить сума резервного капіталу. Подальші дослідження яскраво демонструють вплив воєнних дій на території України у 2022 році. Показники ефективності використання власного капіталу значно знижуються у цей рік в порівнянні з 2021 роком. Так, коефіцієнт розвитку підприємства за рахунок самофінансування знизився у 2022 році на 0,64 пункти, що вказує на залежність підприємства від зовнішнього фінансування (кредитування). А у 2023 році досліджуване підприємство погасила довгострокові та поточні зобов'язання і розвивалося лише за рахунок самофінансування. Коефіцієнт розвитку становив 1, що показує повну незалежність від зовнішнього фінансування (кредитів банку).

У 2022 році рентабельність капіталу становила 4,8 %, що на 34,32 % менше ніж у 2021 році, що свідчить про зниження розміру чистого прибутку на 1 грн власного капіталу. Цей показник у 2023 році зріс на 18,6 % у порівнянні з 2022 роком і становив 23,4 %. Проте рівня 2021 року він ще не досягнув.

Швидкість обігу власного капіталу також змінювалася у ході воєнних подій. У 2022 році власний капітал здійснив 2,2 обіги, що на 3,6 обігів менше ніж у 2021 році, а у 2023 році ПП «Волиньагротех» набрало оборотів по оптовій торгівлі сільськогосподарською технікою і власний капітал здійснив 3,1 оберт, кожен з яких тривав в середньому 118 днів, що на 34 дні менше ніж у 2022 році. Тобто, власний капітал у 2023 році ефективно використовували у порівнянні з 2022 роком, але ще не були досягнуті результати 2021 року.

Аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства ми пропонуємо доповнити організаційними елементами у проведенні експрес-діагностики. З цією метою пропонується формування анкети, за допомогою якої методом бальної оцінки встановлюється рівень фінансового стану підприємства, де 0 – кризовий фінансовий стан, а 10 – абсолютний фінансовий стан.

Проходячи переддипломну практику на ПП «Волиньагротех» проведена апробація даної анкети, результати опитування представлені в табл. 3.2. За результатами анкетування, визначили, що підприємство має небезпечний рівень фінансового стану.

Таблиця 3.2. – Тестова анкета експрес-діагностики фінансового стану ПП «Волиньагротех»

Критерії	Максимальна оцінка/ ПП «Волиньагротех»
1. Незадовільні фінансові показники, які не відповідають нормативним (рекомендаційним) значенням	10/4
2. Проведення заходів при форс мажорних обставинах, які ведуть за собою збільшення залучених коштів, не ефективне використання матеріальних ресурсів, збільшення витрат виробництва, згорання перспективних проєктів	10/2
3. Погіршення якості товарів, запасних частин, сільськогосподарської техніки	10/0
4. Невиконання договірних зобов'язань	10/0
5. Зниження швидкості обіговості дебіторської та кредиторської заборгованості	10/2
6. Використання короткострокових кредитів як джерела фінансування довгострокових зобов'язань	10/2
7. Невиконання зобов'язань перед інвесторами, кредиторами, постачальниками та покупцями	10/0
8. Зниження обсягів продажів сільськогосподарської техніки та запасних частин	10/0
9. Втрата кваліфікованих співробітників-консультантів	10/1
10. Зниження заробітної плати та відсутність соціального пакету	10/1
11. Максимум загальної оцінки	100/12
12. Небезпечний рівень загальної оцінки	25/12

Джерело: розроблено автором

Таким чином, організацію аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства ми пропонуємо підприємствам оптової торгівлі проводити у три етапи:

Перший етап: підготовчий. На цьому етапі формулюється мета і завдання аналізу фінансового стану, програма аналізу, об'єкти і суб'єкти аналітичних процедур, формується інформаційна база аналізу (побудова аналітичного балансу), а також уточнюються методи та напрямки аналізу.

Напрямки аналізу залежать від мети, об'єктів, часових обмежень оцінки фінансового стану підприємства. До таких напрямків ми пропонуємо відносити проведення:

- експрес-аналізу (експрес-діагностику торговельного підприємства);
- поглиблений аналіз (комплексний фінансовий аналіз господарської діяльності торговельного підприємства);
- факторний аналіз (вивчення і кількісна характеристика впливу факторів на фінансовий стан торговельного підприємства);
- прогнозування (на основі досліджень фактичного фінансового стану підприємства сучасними методами досліджування зробити прогноз показників на подальший розвиток торговельного підприємства).

Другий етап: основний (розрахунковий). Цей етап передбачає розрахунок і характеристику показників:

- майнового стану торговельного підприємства;
- рівня ліквідності і платоспроможності торговельного підприємства;
- рівня фінансової стійкості торговельного підприємства;
- рівня ділової активності та прибутковості торговельного підприємства.

Третій етап: заключний передбачає систематизацію інформації, узагальнення та оформлення результатів проведених розрахунків, що дає можливість розробити нову фінансову політику підприємству та розробити заходи оздоровлення фінансового стану торговельного підприємства.

Висновки до розділу 3

Вивчення діючої методики оцінки фінансового стану підприємства, інструментарію її аналітичного забезпечення дало змогу для підприємств оптової торгівлі надати деякі рекомендації по удосконаленню.

1. Запропоновано проводити експрес-аналіз (експрес-діагностику) фінансового стану торговельного підприємства за центрами фінансової

відповідальності, при цьому бізнес моделі, що пропонуються враховують фази міграції капіталу підприємства.

2. Аналіз капіталу торговельного підприємства запропоновано аналізувати за напрямками джерел його утворення з відповідним розрахунком показників, що характеризують ефективність використання капіталу підприємства.

3. Розширено порядок організації аналітичної роботи на підприємства та запропоновано анкетування для експрес-діагностики фінансового стану торговельного підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та прикладних аспектів аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємств оптової торгівлі в цілому, в тому числі торгівлі сільськогосподарською технікою дали змогу зробити наступні висновки:

1. З'ясовано підходи науковців до економічної суті поняття «фінансовий стан підприємства». Досліджено, фінансовий стан підприємства – це комплексна категорія, яка за допомогою систем показників характеризує здатність підприємства до самофінансування, кредитоспроможності, ліквідності, ефективності використання фінансових ресурсів, прибутковості та ділової активності.

2. Вивчено сутність та наукові підходи до поняття «аналітичне забезпечення» і визначено, що воно включає в себе три складові: інформаційне забезпечення, методичне та організаційне. Ці складові забезпечують комплексну оцінку фінансового стану підприємства.

3. Вивчено особливості оцінки фінансового стану торговельного підприємства, зокрема підприємств оптової торгівлі. Визначено показники, що характеризують досліджувані підприємства та особливості інформаційної бази для проведення фінансового аналізу.

4. Проведено аналіз підприємств оптової торгівлі, в тому числі торгівлі сільськогосподарської техніки. Вивчено кількість підприємств України, що займаються цим видом економічної діяльності, скільки зайнято на них працівників, а також які обсяги продажу підприємства оптової торгівлі сільськогосподарською технікою мають та отримують фінансові результати. З'ясовано, що таких підприємств у 2023 році нараховувалося 1574 одиниць, на яких працює 574,6 тис. осіб працівників. Рентабельність господарської діяльності складала 42,3 %.

5. Досліджено стан майна та джерел його утворення приватного підприємства «Волиньагротех», а також показники фінансової стійкості,

ліквідності, ділової активності, прибутковості. Визначено основні тенденції та напрямки зміни показників.

6. Проведено факторний аналіз основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства і визначено основні позитивні та негативні фактори, що впливають на зміну індикаторів фінансового стану торговельного підприємства. Основним негативним фактором є війна на території України, яка у 2022 році затримала позитивний економічний ріст підприємства, підвищення залишків оборотних активів, зниження ділової активності підприємства, його фінансової стійкості і ліквідності.

7. Запропоновано доповнити методичну складову аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану системою показників з урахуванням міграції капіталу підприємства, а також аналіз капіталу за напрямками джерел його утворення.

8. Доповнено етапи організації аналітичної роботи за методами та напрямками дослідження. Запропоновано торговельному підприємству використовувати текстову анкету для експрес-діагностики його фінансового стану.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Насібова О.В., Івашкевич І.О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка та управління підприємствами. Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 30.
2. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
3. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 662 с.
5. Коломієць Н., Павліченко В., Коломієць О. Методологічний аспект оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством. *Вісник ХНТУСГ*. С. 223–230. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703> (дата звернення: 10.09.2024).
6. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підручник / ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/519ab82e-2790-4cbf-b773-40eb469eb404> (дата звернення: 10.09.2024).
7. Нагорний П.Д., Базюк Д.С. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1.
8. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в воєнному стані. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 4, 32 (лютий 2023), 36–42. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-36-42> (дата звернення: 10.09.2024).
9. Турєнко А.М., Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю. Словник економіста та підприємця Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с.

10. Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю.О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід* 2020. № 19-20 С. 96-102.
11. Яблочников С.Л., Жукова О.А., Борсолук О.В. Оцінка фінансового стану підприємства: теоретико-методичні підходи. *Подільський науковий вісник*. 2021. № 3 (19). 4 (20).
12. Коваленко О. В., Лихойванова А. О. Особливості експрес-аналізу фінансового стану підприємства. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. Випуск 1 (60), 2021.
13. Сосновська О. О. Методичні підходи до діагностування фінансового стану підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №14 (2019), 264-271 <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення: 10.09.2024).
14. Заюкова М., Ковальчук А. Теоретичні аспекти дефініції «фінансовий стан підприємства». *Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ* URL: ntkonf.org/k-e-n-zayukova-m-s-kovalchuk-a-pteoretichni-aspekti-definitsiyi-finansoviy-standpidpriemstva/ (дата звернення: 10.09.2024).
15. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
16. Колосінська М.І., Бойда С.В., Семенко О.О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. №4.
17. Циганова, О., Мурашко, І. (2024). Фінансовий аналіз як основа обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємстві. *Економіка та суспільство*, (62). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-115> (дата звернення: 20.09.2024).
18. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018, № 3. С. 173–180.

19. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 р. № 22 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG2654?an=106925> (дата звернення: 29.10.2024).

20. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.

21. Куцай Н. С., Демчук В. О. Сутність, задачі та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 92-97. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-14) (дата звернення: 29.09.2024).

22. Добровольська О.В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 20, С. 40-45.

23. Муляр М.Ю. Економічна суть фінансової стабільності та стійкості підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2019. №2 С. 30-34.

24. Лесюк А. С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 83–88. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.8.83.

25. Нагорний П.Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1.

26. Ковтуненко Ю. В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40-41.

27. Швед В.В., Омельченко О.В., Мартинюк В.С. Концептуальні та методологічні підходи до визначення стійкості фінансового стану підприємства. *Подільський науковий вісник* № 1 (29) 2024.

28. Адонін, С., Калашнікова, Ю. (2020). Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (4), 155-160. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.19> (дата звернення: 12.09.2024).

29. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації затвердженого Наказом Міністерства фінансів України та Фондом державного майна України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (дата звернення: 02.10.2024).

30. Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств або організацій Державної податкової адміністрації України (лист № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98#Text> (дата звернення: 02.10.2024).

31. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій. Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text> (дата звернення: 02.10.2024).

32. Талах Т.А., Кесарелі А.М. Наукові підходи до трактування поняття «фінансовий стан» підприємства. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством*: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2024 р). відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 16. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2024. 240 с. С. 210-213 URL: <https://drive.google.com/file/d/1nbdwUsgdp72BPuiO0ckYtymVV0iMLaDT/view> (дата звернення: 10.10.2024).

33. Пуцентейло, П. (2015). Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. *Сталий розвиток економіки*, (1(26)), 168-174. URL: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/498> (дата звернення: 10.10.2024).

34. Кошельок, Г., Губанов, М. (2024). Інформаційно-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками підприємства. *Економічний*

простір, (189), 384-389. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-67> (дата звернення: 10.10.2024).

35. Белоусова, І. А., Сугак, Т. О. (2019). Пріоритетні напрямки удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової складової системи економічної безпеки підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (2 (54), 199–204. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-199-204> (дата звернення: 19.10.2024).

36. Бірченко Н., Руденко, С. Ряснянська А. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. (13), С. 191-197. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23> (дата звернення: 20.10.2024).

37. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект. *Економіка і суспільство*. Випуск № 14 / 2018.

38. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О.О. Детермінанти аналітичного забезпечення процесу управління діяльністю підприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту: Серія «Економіка і управління»*. Вип. 34. К.: ДЕТУТ, 2015. С. 402-414.

39. Гуренко Т. (2023). Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. *Економіка та суспільство*, (51). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-34> (дата звернення: 20.10.2024).

40. Кесарелі А.М. Методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства *Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали ХІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених / [відповід. за вип. : проф. Герасименко Т. О.]. – Львів : Львів : видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2024. – 331 с. С. 40-42

41. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 344 с.

42. Лялюк А. М. Економіка і організація торгівлі :методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк: Вид-во КП ІА «Волиньенергософт», 2023. 98 с.

43. КВЕД-2010 група 46.6 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням (дата звернення 10.10.2024 р.) URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/46/KVED10_46_61.html (дата звернення: 27.10.2024).

44. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.10.2024).

45. Кесарелі А.М. Особливості галузевого розвитку підприємств оптової торгівлі сільськогосподарською технікою. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (2 листопада 2024 р).* / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 18. Луцьк: ВІП Луцького національного технічного університету, 2024. 410 с. С. 138-142.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1. – Наукові підходи до економічної сутності поняття «фінансовий стан» підприємства

Автор	Визначення сутності
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій	«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів»[19].
Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В	«Фінансовий стан підприємства: «це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [20].
Куцай Н. С., Демчук В. О.	«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства» [21, с. 198].
Добровольська О.В., Рондова М.А.	«Фінансовий стан підприємства: це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських чинників і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [22].
Муляр М.Ю.	«Фінансовий стан підприємства: це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатності ефективно здійснювати цю діяльність у майбутньому» [23, с.150].
Лесюк А.С.	«Фінансовий стан підприємства: це реальна (фіксована на момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами і державою» [24, с.84].
Нагорний П.Д.	«Фінансовий стан підприємства: це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [25].
Ковтуненко Ю.В	«Фінансовий стан підприємства: це рівень забезпечення економічного суб'єкта коштами для здійснення господарської діяльності, підтримки нормального режиму роботи й своєчасного проведення розрахунків» [26].
Швед В.В., Омельченко О.В., Мартинюк В.С.	«Фінансовий стан підприємства: це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників та економічних моделей визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості господарської діяльності. В умовах зростаючих

	загроз для розвитку бізнесу зростає увага до показників фінансового стану та механізмів управління ним» [27, с.28].
Заюкова М., Ковальчук А.	«Фінансовий стан підприємства визначається в платоспроможності підприємства внаслідок кругообігу засобів. Стійкість фінансового стану – необхідна вимога діяльності підприємства в ринкових умовах. В понятті «Фінансовий стан» відображається взаємозв'язок виробничої і фінансової діяльності підприємства» [14]
Адонін, С., Калашнікова, Ю.	«Фінансовий стан – це результат виробничо-фінансова діяльності. Він характеризується величиною засобів підприємства, їх матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації та прибутку» [28]
Колосінська М.І., Бойда С.В., Семенко О.О.	«Фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоздатності, тобто платоспроможності, кредитоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами» [16]
Бегун С.	«Фінансовий стан підприємства розглядається як сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства» [8]

Додаток Б

Таблиця Б.1. – Систематизація публікацій за тематикою
«Аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства»

Автор	Джерело	Рік	Актуальні проблеми виділені автором	Пропозиції представлені автором
1	2	3	4	5
Насібова О.В.Івашкевич І.О.	Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства <i>Економіка та управління</i> . Випуск 30. 2019	2019	У статті розглянуто наукові підходи до визначення сутності поняття «фінансовий стан». Визначено роль, значення і необхідність проведення аналізу фінансового стану для забезпечення ефективного розвитку і конкурентоспроможності підприємства за сучасних умов. Проаналізовано основні підходи до здійснення аналізу фінансового стану підприємства, виокремлено їхні переваги та недоліки, розглянуто особливості застосування кожного з них, а також виділено основні проблеми, що виникають під час оцінки. Особливу увагу приділено дослідженню методики оцінки фінансового стану з використанням методу комплексної оцінки, коефіцієнтного методу та інтегрального методу, які є більш поширеними на вітчизняних підприємствах. Надано характеристику окремим прийомам, що використовуються під час аналізу фінансового стану підприємства.	Надано характеристику окремим прийомам, що використовуються під час аналізу фінансового стану підприємства. Обґрунтовано доцільність вибору методу та прийому оцінки для подальшої стратегії розвитку підприємства.
Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О.	Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2020. № 19-20. С. 96–102. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.19-20.96	2020	У статті розглянуто основні підходи до визначення сутності фінансового стану підприємства як у нормативно-правових актах, так і у працях вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема розглянуті основні спільні і відмінні риси щодо визначення сутностей понять «фінансовий стан», «фінансова стійкість», «фінансова стабільність», «фінансова рівновага». Встановлено важливість проведення оцінки фінансового стану в системі фінансового управління підприємством. Ефективне управління фінансовим станом підприємства необхідно здійснювати на трьох рівнях: оперативному, інноваційному та стратегічному. Це зумовлено короткостроковою, середньостроковою та довгостроковою перспективою розвитку підприємства.	Дослідження співвідношення понять «фінансовий стан» та «фінансова стійкість» дозволяє більш глибоко їх розуміти. В статті систематизовано наукові погляди провідних вітчизняних вчених щодо поняття фінансовий стан підприємства.

Адонін, С., & Калашнікова, Ю.	Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. <i>Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка</i> , (4), 155-160. https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.19	2020	У статті розглянуто сутність, типи та проблеми фінансової стійкості підприємства, представлено результати оцінювання фінансової стійкості на прикладі ПАТ «Дніпрогаз» та запропоновано шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства. Ця оцінка дає можливість підприємству функціонувати та розвиватися у мінливому зовнішньому середовищі та реагувати на його зміни. Оцінювання здійснено на основі абсолютних та відносних показників. У ході аналізу фінансової стійкості ПАТ «Дніпрогаз» використано дані фінансових звітів за 2017–2019 рр. Результати отримано за допомогою методів аналізу та синтезу, порівняння.	За результатами оцінки виявлено послаблення фінансового стану підприємства, з'ясовано, що ПАТ «Дніпрогаз» є фінансово нестабільним, залежить від позикових коштів, має високий рівень фінансових ризиків. Визначено основні проблеми фінансової стійкості та запропоновано заходи покращення.
Пеняк Ю. С., Гороховацька Н. В.	Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами <i>Економічний простір</i> . 2020. № 159. С. 97-101.	2020	У статті розглянуто проблеми ефективного розвитку й економічного зростання підприємств України, а саме удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємством. Важливим напрямом підвищення результативності діяльності підприємств є застосування новітніх інструментів і технологій управління доходами та витратами. Саме тому, метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних аспектів та розроблення підходів до удосконалення механізму формування обліково-аналітичного забезпечення управління фінансових результатів підприємства.	Під час обліку та аналізу фінансових результатів виникає низка проблем, зокрема відсутність належного фінансового планування, відсутність повноти висвітлення інформації щодо ефективності діяльності підприємства у звітності, відсутність затверджених спеціальних документів для обліку фінансових результатів та інші. Все це ускладнює прийняття керівниками ефективних фінансових рішень.
Завитій Ольга.	Роль фінансової діагностики в діяльності підприємства. <i>Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації</i> Міжнародний науковий журнал. Випуск 1-2. 2021	2021	Діагностика служить основним інструментом, що дозволяє об'єктивно оцінити внутрішні й зовнішні параметри роботи підприємства, досліджувати господарські процеси в їхньому взаємозв'язку. Застосування ефективного механізму фінансової діяльності дозволяє на ранній стадії виявляти порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві і встановлювати причини, що їх викликали. Під час підготовки статті використано системний підхід дослідження, що дозволило оцінити стан впровадження фінансової діагностики у вітчизняну практику підприємництва; метод теоретичного порівняння для удосконалення законодавчого регулювання і напрямів процедур фінансової діяльності; метод експертних оцінок – при розробці організаційних положень впровадження механізму фінансової діагностики в Україні.	Визначено значення діагностики фінансового стану підприємства, розглядаються питання сутності і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємства. Розглянуто сутність поняття «діагностика», «фінансовий стан». Визначені особливості ефективного управління фінансовим станом підприємства в умовах ринкової економіки України та роль економічної діагностики в діяльності підприємства
Коваленко О. В. Лихойванова А. О.	Особливості експрес-аналізу фінансового стану підприємства <i>Наукові праці Міжрегіональної</i>	2021	В роботі уточнено визначення змісту поняття «фінансовий аналіз». Розглянуто особливості проведення експрес-аналізу та	У статті запропоновано класифікацію джерел інформації для проведення аналізу. Розглянуто взаємозв'язок фінансового аналізу та експрес-

	<i>академії управління персоналом. Економічні науки</i> Випуск 1 (60), 2021		досліджено взаємозв'язок загальної моделі фінансового аналізу та моделі експрес- аналізу підприємства.	аналізу підприємства та запропоновано відповідну графічну модель
Губарик, О., Юрченко, А	Обліково-аналітичне забезпечення діагностики функціонування підприємства та удосконалення системи економічної безпеки на основі покращення фінансового стану. <i>Економіка та суспільство</i> , (32). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26	2021	Дана стаття присвячена актуальним питанням обліково-аналітичного забезпечення діагностики функціонування підприємства; відображено вимоги які ставлять аналітики до інформації, для забезпечення правдивості отриманих результатів; розкрито принципи механізму функціонування системи економічної безпеки; наведено визначення поняття «діагностики», здійснена порівняльна характеристика поглибленої та експрес-діагностики;	Наведено перелік заходів для збереження поточного фінансового стану та запропоновано шляхи для його покращення
Бірченко, Н., Руденко, С., & Ряснянська, А.	Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. <i>Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка</i> , (13), 191-197. https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23	2022	У статті досліджено основні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. Виявлено, що фінансова безпека як складова економічної безпеки передбачає виокремлення фінансового аспекту, який представляє собою комплекс заходів, щодо запобігання ймовірному збитку від дії негативних факторів за різними фінансово-економічними показниками підприємства.	Запропоновано відобразити систему обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств у вигляді облікової складової, яка включає фінансовий, управлінський та податковий облік, аналітичної складової, до якої включено фінансовий, економічний та стратегічний аналіз, а також контролюючої складової, яка містить зовнішній, внутрішній та стратегічний контроль. Наголошено на тому, що запропонована система обліково-аналітичного забезпечення функціонує на основі облікової, необлікової, нормативно-правової та аналітичної інформації. Виділено чотири етапи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств.
Бегун С.	Особливості аналізу фінансового стану підприємства в воєнному стані. <i>Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки</i> . 4, 32 (лютий 2023), 36–42. DOI: https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-36-42	2023	У статті розглянуто основні підходи щодо визначення поняття фінансовий стан. Досліджено традиційні методи аналізу фінансового стану як важливої складової у процесі управління підприємством, їхні переваги та недоліки. Узагальнено основні критерії, які застосовуються для характеристики фінансового стану. Розглянуто показники майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємств, що стикаються з новими викликами сьогодення.	. У статті відображено особливості трактування та відповідності нормативам показників фінансової стійкості, фінансових результатів, рентабельності в умовах воєнного стану
Нагорний П.Д., Базюк Д.С.	Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством.	2023	У статті охарактеризовано методики дослідження оцінки фінансового стану підприємств, розроблені та впроваджені у практиці діяльності вітчизняних підприємств. Визначено найоптимальніші, на думку авторів, трактування понять «фінансовий стан» та «ефективне управління» підприємства.	Для більш глибокого дослідження оцінки фінансового стану запропоновано застосовувати такі методи дослідження: 1) абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень та формування висновків; 2) фінансових коефіцієнтів – для

	<i>Трансформаційна економіка</i> № 1 (01), 2023		Виявлено, що на сьогодні більшість вітчизняних науковців пропонують проводити їхнє дослідження у двох напрямках: аналізувати безпосередньо баланс підприємства і розраховувати певну сукупність відносних показників (коефіцієнтів).	комплексної оцінки фінансового стану підприємства; 3) графічний метод – для наочного подання результатів досліджень і загальнонаукові методи теоретичного узагальнення й порівняльного аналізу. Враховуючи, що дані дослідження проводились у двох напрямках, тему дослідження методів оцінки фінансового стану підприємства варто продовжити, розширивши зону аналізу факторів впливу на його стан.
Гуренко, Т.	Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. <i>Економіка та суспільство</i> , (51). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-34	2023	Стаття присвячена актуальним питанням визначення інструментарію щодо обліково-аналітичного забезпечення управління стратегією підприємств агробізнесу. Значна увага приділена розширенню поняття «інструментарій» в системі обліково-аналітичного забезпечення. Проаналізовано та систематизовано методичні прийоми обліково-аналітичного забезпечення як інструментарію стратегічного управління підприємств агробізнесу з урахуванням вимог сучасного стану.	Розглянуто види інструментарію, як обліковий та аналітичний, розкрито їх складові. Визначені об'єкти для ведення обліку і здійснення аналізу суб'єктами господарювання на рівні відповідних служб, структурних підрозділів, центрів відповідальності, які отримують основну інформацію з різних інформаційних джерел.
Мулик, Т., & Мулик, Т.	АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ. <i>Економічний простір</i> , (183), 95-103. https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-15	2023	В статті досліджуються питання аналітичного забезпечення управління капіталом підприємств. Представлена модель методики аналізу капіталу за визначеними напрямками та виділеними для кожного з них показниками та методами їх дослідження. Основна увага приділена: аналізу наявності та структури капіталу; аналізу ефективності використання капіталу підприємства; факторному аналізу наявності та ефективності використання капіталу підприємства; оптимізації структури капіталу підприємства; пошуку резервів покращення складу та структури капіталу, підвищення ефективності його використання та забезпечення сталого економічного зростання та фінансової безпеки підприємства а також формуванню пропозицій щодо практичної реалізації залучення виявлених резервів.	Апробовано модель аналізу капіталу на прикладі конкретного підприємства – ФГ «Новосинявське» Хмельницької області. Такий аналіз має на меті: оцінити поточний та перспективний фінансовий стан підприємства; обґрунтувати можливі та прийнятні темпи розвитку підприємства з позиції забезпечення їх джерелами фінансування; виявити доступні джерела засобів, оцінити раціональні способи їх мобілізації; виявити можливі ризики при використанні позикових джерел фінансування; обґрунтувати процеси та алгоритм оптимізації структури капіталу; спрогнозувати стан підприємства на ринку капіталів.
Швед В.В., Омельченко О.В., Мартинюк В.С.,	Концептуальні та методологічні підходи до визначення стійкості фінансового стану підприємства. <i>Подільський науковий вісник</i> № 1 (29) 2024	2024	Стаття присвячена аналізу сучасних змін у системі грошових та фінансових відносин підприємств, з акцентом на фактори, що впливають на формування та використання фінансових ресурсів. Автори досліджують взаємозв'язки підприємств з інвесторами, кредитними установами та державою, що лежать в основі фінансової стійкості. В роботі визначено концептуальні та методологічні підходи до оцінки фінансової стійкості, які охоплюють широкий спектр показників, таких як платоспроможність, ліквідність, фінансова незалежність.	Особливу увагу приділено критичному аналізу різних коефіцієнтів, запропонованих для оцінки фінансової стійкості, з метою визначення найбільш ефективних методів аналізу

Циганова, О., Мурашко, І.	Фінансовий аналіз як основа обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємстві. <i>Економіка та суспільство</i> , (62). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-115	2024	Стаття присвячена дослідженню фінансового аналізу як основи обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємстві. У статті визначаються основні аспекти фінансового аналізу, на підставі чого, пропонується таке визначення поняття «фінансовий аналіз», як сукупності методичних прийомів та спеціальних знань, що використовуються в процесі дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, фінансового стану підприємств, їх фінансових ресурсів і причинно-наслідкових зв'язків у динаміці з метою оцінки життєвого стану та перспектив розвитку підприємства	. Наведена класифікація фінансового аналізу за ознаками: суб'єкт, об'єкт, зміст та повнота дослідження, період проведення, регулярність проведення. У статті також наголошується на важливості якісної інформації, яка використовується для фінансового аналізу з метою прийняття управлінських рішень.
Кошельок, Г., Губанов, М.	Інформаційно-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками підприємства. <i>Економічний простір</i> , (189), 384-389. https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-67	2024	Стаття присвячена актуальним питанням інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства. Розглянуто поняття «інформаційний потік», який можна трактувати у трьох аспектах: синтаксичному, семантичному, прагматичному. Розкрито термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» з точки зору наукових концепцій різних дослідників. Визначено компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління грошовими потоками підприємства, яке включає в себе інформаційну, аналітичну, програмно-технологічну складову. Означено джерела інформаційної компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства.	Доведено, що кількість і якість інформації визначає ефективність функціонування усієї системи управління в цілому підприємства та управління грошовими потоками, зокрема. Надано систематизацію стейкхолдерів, які зацікавлені в отриманні даних про грошові потоки підприємства.

Таблиця Б.2. Систематизація пропозицій вітчизняних науковців щодо оцінки фінансового стану підприємства та його аналітичного забезпечення

Автор	Пропозиції щодо удосконалення
Насібова О.В.Івашкевич І.О.	Надано характеристику окремим прийомам, що використовуються під час аналізу фінансового стану підприємства. Обґрунтовано доцільність вибору методу та прийому оцінки для подальшої

	стратегії розвитку підприємства.
Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О.	Дослідження співвідношення понять «фінансовий стан» та «фінансова стійкість» дозволяє більш глибоко їх розуміти. В статті систематизовано наукові погляди провідних вітчизняних вчених щодо поняття фінансовий стан підприємства.
Адонін, С., & Калашнікова, Ю.	За результатами оцінки виявлено послаблення фінансового стану підприємства, з'ясовано, що ПАТ «Дніпрогаз» є фінансово нестабільним, залежить від позикових коштів, має високий рівень фінансових ризиків. Визначено основні проблеми фінансової стійкості та запропоновано заходи покращення.
Пеняк Ю. С., Гороховацька Н. В.	Під час обліку та аналізу фінансових результатів виникає низка проблем, зокрема відсутність належного фінансового планування, відсутність повноти висвітлення інформації щодо ефективності діяльності підприємства у звітності, відсутність затверджених спеціальних документів для обліку фінансових результатів та інші. Все це ускладнює прийняття керівниками ефективних фінансових рішень.
Завитій Ольга.	Визначено значення діагностики фінансового стану підприємства, розглядаються питання сутності і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємства. Розглянуто сутність поняття «діагностика», «фінансовий стан». Визначені особливості ефективного управління фінансовим станом підприємства в умовах ринкової економіки України та роль економічної діагностики в діяльності підприємства
Коваленко О. В. Лихойванова А. О.	У статті запропоновано класифікацію джерел інформації для проведення аналізу. Розглянуто взаємозв'язок фінансового аналізу та експрес-аналізу підприємства та запропоновано відповідну графічну модель
Губарик, О., Юрченко, А	Наведено перелік заходів для збереження поточного фінансового стану та запропоновано шляхи для його покращення
Бірченко, Н., Руденко, С., & Ряснянська, А.	Запропоновано відобразити систему обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств у вигляді облікової складової, яка включає фінансовий, управлінський та податковий облік, аналітичної складової, до якої включено фінансовий, економічний та стратегічний аналіз, а також контролюючої складової, яка містить зовнішній, внутрішній та стратегічний контроль. Наголошено на тому, що запропонована система обліково-аналітичного забезпечення функціонує на основі облікової, необлікової, нормативно-правової та аналітичної інформації. Виділено чотири етапи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств.
Бегун С.	. У статті відображено особливості трактування та відповідності нормативам показників фінансової стійкості, фінансових результатів, рентабельності в умовах воєнного стану
Нагорний П.Д., Базюк Д.С.	Для більш глибокого дослідження оцінки фінансового стану запропоновано застосовувати такі методи дослідження: 1) абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень та формування висновків; 2) фінансових коефіцієнтів – для комплексної оцінки фінансового стану підприємства; 3) графічний метод – для наочного подання результатів досліджень і загальнонаукові методи теоретичного узагальнення й

	порівняльного аналізу. Враховуючи, що дані дослідження проводились у двох напрямках, тему дослідження методів оцінки фінансового стану підприємства варто продовжити, розширивши зону аналізу факторів впливу на його стан.
Гуренко, Т.	Розглянуто види інструментарію, як обліковий та аналітичний, розкрито їх складові. Визначені об'єкти для ведення обліку і здійснення аналізу суб'єктами господарювання на рівні відповідних служб, структурних підрозділів, центрів відповідальності, які отримують основну інформацію з різних інформаційних джерел.
Мулик, Т., & Мулик, Т.	Апробовано модель аналізу капіталу на прикладі конкретного підприємства – ФГ «Новосинявське» Хмельницької області,. Такий аналіз має на меті: оцінити поточний та перспективний фінансовий стан підприємства; обґрунтувати можливі та прийнятні темпи розвитку підприємства з позиції забезпечення їх джерелами фінансування; виявити доступні джерела засобів, оцінити раціональні способи їх мобілізації; виявити можливі ризики при використанні позикових джерел фінансування; обґрунтувати процеси та алгоритм оптимізації структури капіталу; спрогнозувати стан підприємства на ринку капіталів.
Швед В.В., Омельченко О.В., Мартинюк В.С.,	Особливу увагу приділено критичному аналізу різних коефіцієнтів, запропонованих для оцінки фінансової стійкості, з метою визначення найбільш ефективних методів аналізу
Циганова, О., Мурашко, І.	. Наведена класифікація фінансового аналізу за ознаками: суб`єкт, об`єкт, зміст та повнота дослідження, період проведення, регулярність проведення. У статті також наголошується на важливості якісної інформації, яка використовується для фінансового аналізу з метою прийняття управлінських рішень.
Кошельок, Г., Губанов, М.	Доведено, що кількість і якість інформації визначає ефективність функціонування усієї системи управління в цілому підприємства та управління грошовими потоками, зокрема. Надано систематизацію стейкхолдерів, які зацікавлені в отриманні даних про грошові потоки підприємства.

Додаток В

Таблиця В.1. – Методичні прийоми аналітичного забезпечення як інструментарію оцінки фінансового стану підприємства

Методичний прийом	Характеристика методичного прийому
Вивчення	<ul style="list-style-type: none"> - дослідження документів, законодавчої та нормативно-правової бази; - дослідження ефективних методичних прийомів аналізу для оцінки фінансового стану підприємства; - формування цілей, мети фінансового аналізу та стратегічного управління; - вибір шляхів та методів розвитку підприємства; - розробка стратегічних планів, проєктів, програм; - вивчення внутрішнього середовища підприємства
Апробація	<ul style="list-style-type: none"> - застосування інформації з внутрішніх і зовнішніх джерел для аналізу фінансового стану підприємства; - застосування сучасних методів ведення обліку з обробки, опрацювання та узагальнення інформації; - застосування сучасних аналітичних методів для здійснення аналізу фінансового стану підприємствам та прийняття стратегічних рішень
Спостереження	<ul style="list-style-type: none"> - спостереження за фінансово-господарською діяльністю, виявлення переваг і недоліків; - спостереження за організацією діяльності всіх структурних підрозділах і щаблях управління; - спостереження за ефективністю і доцільністю використання методів ведення обліку, збору інформації та методикою аналізу фінансового стану підприємства
Аналітичний огляд	<ul style="list-style-type: none"> - підбір і використання методичних прийомів при аналізі та оцінці фінансового стану підприємства; - розробка та використання внутрішніх аналітичних управлінських звітів
Реалізація (управління)	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація вибраної стратегії; - розширення системи бюджетів; - розподіл інформації з урахуванням: <ul style="list-style-type: none"> а) оперативності; б) поточного накопичення; в) внутрішньогосподарського аналізу; г) стратегічного спрямування

Додаток Д

Таблиця Д.1. – Показники, що характеризують фінансовий стан підприємства оптової торгівлі

Назва системи показників	Показники, що входять у систему
Показники оцінювання майнового стану	сума господарських коштів, які є в розпорядженні підприємства, частка активної частини основних засобів, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів, коефіцієнт вибуття
Показники прибутковості підприємства	рентабельність продажу, рентабельність усього капіталу, рентабельність основного капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність перманентного капіталу, фондovіддача основних засобів
Показники ліквідності та платоспроможності	величина власних оборотних коштів (функціонуючий капітал), коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності), маневреність функціонуючого капіталу, коефіцієнт покриття (загальний), коефіцієнт швидкої ліквідності, частка власних оборотних коштів у покритті запасів, коефіцієнт покриття запасів
Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства	коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт автономії (незалежності), коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів, коефіцієнт структури довгострокових вкладень, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майно підприємства, показник заборгованості кредиторам, показник заборгованості акціонерам
Показники ділової активності підприємства	ресурсовіддача (коефіцієнт обертання авансованого капіталу), коефіцієнт стійкості економічного зростання, загальне обертання капіталу, обертання матеріальних оборотних коштів, обертання готової продукції, обертання дебіторської заборгованості, обертання кредиторської заборгованості
Показники акціонерного капіталу	прибутковість акцій, дохід на звичайну акцію, рентабельність акцій, дивідендний дохід, коефіцієнт котирування акцій

Додаток Е

Таблиця Е.1. – Кількість діючих підприємств з оптової торгівлі сільськогосподарських машин та устаткування України, в тому числі ФОП за 2010-2023 роки, одиниць

Роки	Підприємства – всього	в тому числі ФОП	Частка ФОП у складі підприємств, %
2010	1954	1232	63,1
2011	1608	857	53,3
2012	1524	748	49,1
2013	1627	806	49,5
2014	1973	1187	60,2
2015	2015	1228	60,9
2016	1933	1152	59,6
2017	1960	1069	54,5
2018	1900	934	49,2
2019	1919	879	45,8
2020	1874	803	42,8
2021	1751	708	40,4
2022	1407	605	43,0
2023	1574	643	40,9

Джерело: [44]

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Кількість зайнятих працівників на підприємствах оптової торгівлі іншими машинами та обладнанням, в тому числі сільськогосподарськими за 2010-2023 роки, тис. осіб

Роки	Підприємства України з оптової торгівлі іншими машинами та обладнанням – всього, тис. осіб	в тому числі підприємства оптової торгівлі с/г машинами і обладнанням	Частка підприємств оптової торгівлі с/г машин і обладнання у складі всіх підприємств, %
2010	870,2	67,3	7,7
2011	823,2	59,4	7,2
2012	761,4	52,7	6,9
2013	731,6	53,6	7,3
2014	707,3	63,2	8,9
2015	639,5	54,0	8,5
2016	623,5	46,4	7,4
2017	674,8	51,8	7,7
2018	699,0	54,9	7,8
2019	721,0	55,2	7,7
2020	694,6	50,4	7,3
2021	696,5	44,6	6,4
2022	582,1	35,8	6,1
2023	574,6	36,7	6,4

Джерело: [44]

Додаток И

Таблиця И.1. – Горизонтальний аналіз майна «ПП «Волиньагротех»
за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
				2022/ 2021 роки	2023/ 2022 роки	2022/ 2021 роки	2023/ 2022 роки
<i>I. Необоротні активи</i>	2985	2301	1229	-684	-1072	-22,9	-46,6
Основні засоби	2985	2301	1229	-684	-1072	-22,9	-46,6
<i>II. Оборотні активи</i>	14349	12579	13462	-1770	883	-12,3	7,0
Запаси	11002	10365	10462	-637	97	-5,8	0,9
ДЗ за продукцію	1861	1436	2286	-425	850	-22,8	59,2
ДЗ за розрахунками з бюджетом	558	0	19	-558	19	х	х
Інша поточна ДЗ	208	13	12	-195	-1	-93,8	-7,7
Гроші та їх еквіваленти	518	636	592	118	-44	22,8	-6,9
Витрати майбутніх періодів	75	71	65	-4	-6	-5,3	-8,5
Інші оборотні активи	128	59	25	-69	-34	-53,9	-57,6
<i>Баланс</i>	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3

Додаток К

Таблиця К.1. – Вертикальний аналіз майна «ПП «Волиньагротех»
за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення	
				2022/ 2021 роки	2023/ 2022 роки
<i>I. Необоротні активи</i>					
Основні засоби	17,2	15,5	8,4	-1,8	-7,1
<i>II. Оборотні активи</i>	82,8	84,5	91,6	1,8	7,1
Запаси	63,5	69,7	71,2	6,2	1,6
ДЗ за продукцію	10,7	9,7	15,6	-1,1	5,9
ДЗ за розрахунками з бюджетом	3,2	0,0	0,1	-3,2	0,1
Інша поточна ДЗ	1,2	0,1	0,1	-1,1	0,0
Гроші та їх еквіваленти	3,0	4,3	4,0	1,3	-0,2
Витрати майбутніх періодів	0,4	0,5	0,4	0,0	0,0
Інші оборотні активи	0,7	0,4	0,2	-0,3	-0,2
<i>Баланс</i>	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0

Додаток Л

Таблиця Л.1. – Горизонтальний аналіз джерел формування майна
«ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
				2022/2021 роки	2023/2022 роки	2022/2021 роки	2023/2022 роки
<i>I Власний капітал</i>	6651	6985	9053	334	2068	5,0	29,6
Зареєстрований (пайовий) капітал	60	60	60	0	0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6591	6925	8993	334	2068	5,1	29,9
<i>II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення</i>	919	337	-	-582	х	-63,3	х
<i>III. Поточні зобов'язання</i>	9765	7558	5638	-2207	-1920	-22,6	-25,4
Короткострокові кредити банків	553	273	-	-280	х	-50,6	х
Поточна кредиторська заборгованість за							
- товари, роботи, послуги	7952	6853	4927	-1099	-1926	-13,8	-28,1
- розрахунками з бюджетом	418	88	507	-330	419	-78,9	476,1
- розрахунками зі страхування	19	-	33	х	х	х	х
- розрахунками з оплати праці	69	26	121	-43	95	-62,3	365,4
Інші поточні зобов'язання	754	317	49	-437	-268	-58,0	-84,5
<i>Баланс</i>	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3

Додаток М

Таблиця М.1. – Вертикальний аналіз джерел формування майна
«ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення	
				2022/2021 роки	2023/2022 роки
<i>I Власний капітал</i>	38,4	46,9	61,6	8,6	14,7
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,3	0,4	0,4	0,1	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	38,0	46,5	61,2	8,5	14,7
<i>II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення</i>	5,3	2,3	-	-3,0	-
<i>III. Поточні зобов'язання</i>	56,3	50,8	38,4	-5,5	-12,4
Короткострокові кредити банків	3,2	1,8	-	-1,4	-
Поточна кредиторська заборгованість за	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- товари, роботи, послуги	45,9	46,1	33,5	0,2	-12,5
- розрахунками з бюджетом	2,4	0,6	3,5	-1,8	2,9
- розрахунками зі страхування	0,1	-	0,2	-	-
- розрахунками з оплати праці	0,4	0,2	0,8	-0,2	0,6
Інші поточні зобов'язання	4,3	2,1	0,3	-2,2	-1,8
<i>Баланс</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	-	-

Додаток Н

Таблиця Н.1. – Динаміка формування фінансового результату

«ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий дохід (виручка) від реалізації	38442	15221	28404	-23221	13183	-60,4	86,6
Інші операційні доходи	332	369	785	37	416	11,1	112,7
Інші доходи	1	14	7	13	-7	1300,0	-50,0
<i>Разом доходів</i>	38774	15604	29196	-23170	13592	-59,8	87,1
Собівартість реалізованої продукції	32573	10970	22243	-21603	11273	-66,3	102,8
Інші операційні витрати	2966	4150	4339	1184	189	39,9	4,6
Інші витрати	68	73	14	5	-59	7,4	-80,8
<i>Разом витрати</i>	35608	15192	26596	-20416	11404	-57,3	75,1
Фінансовий результат до оподаткування	3167	412	2600	-2755	2188	-87,0	531,1
Податок на прибуток	570	77	478	-493	401	-86,5	520,8
<i>Чистий прибуток (збиток) підприємства</i>	2597	335	2122	-2262	1787	39,9	533,4

Додаток П

Таблиця П.1. – Динаміка показників ліквідності

ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Оборотні активи, тис. грн	14349	12580	13462	-1769	882	-12,3	7,0
Дебіторська заборгованість, тис. грн	2627	1448	2317	-1179	869	-44,9	60,0
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн	519	636	592	117	-44	22,5	-6,9
Поточні зобов'язання, тис. грн	9765	7558	5638	-2207	-1920	-22,6	-25,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,053	0,084	0,105	0,031	0,021	X	X
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,322	0,276	0,516	-0,0464	0,240	X	X
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,469	1,664	2,388	0,19503	0,723	X	X

Додаток Р

Таблиця Р.1. – Динаміка показників ділової активності

ПП «Волиньагротех» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Виручка від реалізації товарів, тис. грн	38442	15221	28404	-23221	13183	-60,4	86,6
Капітал підприємства, тис. грн	17334	14880	14690	-2454	-190	-14,2	-1,3
Основні засоби, тис. грн	2985	2301	1229	-684	-1072	-22,9	-46,6
Оборотні активи, тис. грн	14349	12579	13462	-1770	883	-12,3	7,0
Запаси, тис. грн	11002	10365	10462	-637	97	-5,8	0,9
Середня кількість працівників, осіб	8	8	8	0	0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість, тис. грн	2627	1448	2317	-1179	869	-44,9	60,0
Поточні зобов'язання, тис. грн	9765	7558	5638	-2207	-1920	-22,6	-25,4
Власний капітал, тис. грн	6651	6985	9053	334	2068	5,0	29,6
Коефіцієнт загальної обіговості капіталу, обігів	2,2	1,0	1,9	-1,195	0,91	-53,9	89,0
Протяжність обороту капіталу, дні	165	357	189	192,240	-168	116,8	-47,1
Коефіцієнт закріплення загального капіталу, грн/грн	0,451	0,978	0,517	0,527	-0,460	x	x
Коефіцієнт обіговості мобільних засобів, обігів	2,7	1,2	2,1	-1,469	0,9	-54,8	74,4
Протяжність обороту мобільних засобів, дні	136	302	173	165	-129	121,4	-42,7

Коефіцієнт закріплення мобільних засобів, грн/грн	0,373	0,826	0,474	0,453	-0,352	x	x
Коефіцієнт обіговості матеріальних оборотних активів, обігів	3,5	1,5	2,7	-2,026	1,2	-58,0	84,9
Протяжність обороту матеріальних оборотних засобів, дні	104	249	134	144	-114	137,9	-45,9
Коефіцієнт закріплення матеріальних оборотних засобів, грн/грн	0,286	0,681	0,368	0,395	-0,313	x	x
Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості, обігів	14,6	10,5	12,3	-4,122	1,7	-28,2	16,6
Термін обіговості дебіторської заборгованості, дні	25	35	30	10	-5	39,2	-14,3
Коефіцієнт закріплення дебіторської заборгованості, грн/грн	0,068	0,095	0,082	0,027	-0,014	x	x
Коефіцієнт обіговості КЗ, обігів	3,9	2,0	5,0	-1,9	3,0	-48,8	150,2
Термін обіговості кредиторської заборгованості, дні	93	181	72	89	-109	95,5	-60,0
Коефіцієнт закріплення КЗ, грн/грн	0,254	0,497	0,198	0,243	-0,298	x	x
Фондовіддача основних засобів, грн/грн	12,9	6,6	23,1	-6,3	16,5	-48,6	249,4
Продуктивність праці працівника, тис.грн/особу	4805	1903	3551	-2903	1648	-60,4	86,6

